

К 63/Б 69 П д

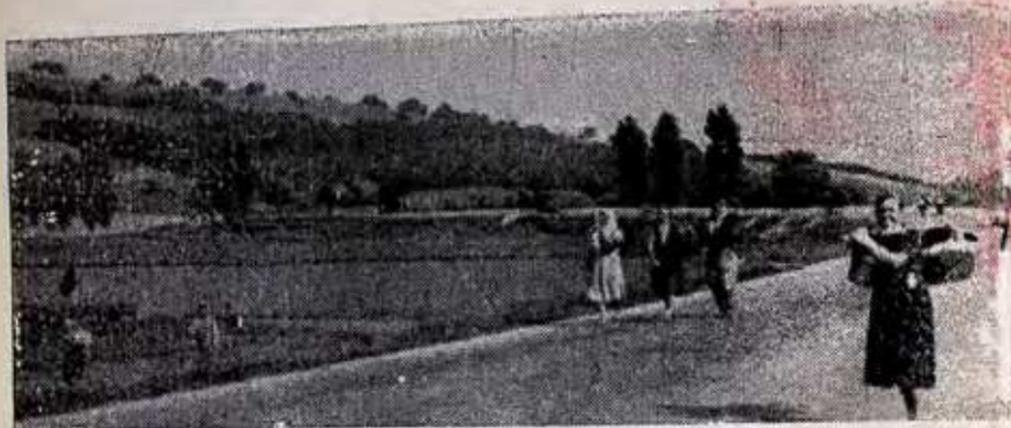

900000003511

КНИЖНИ ЦЕНТЪР „КИНА ВАСИЛЕВА“
С. КОПРИВЕЦ, РУСЕНСКО

Двадесет победни години

На копан

Л. БОТЕВ * П. ВЕЛИКОВСКИ * АС. ЦОНЕВ

Двадесет победни години

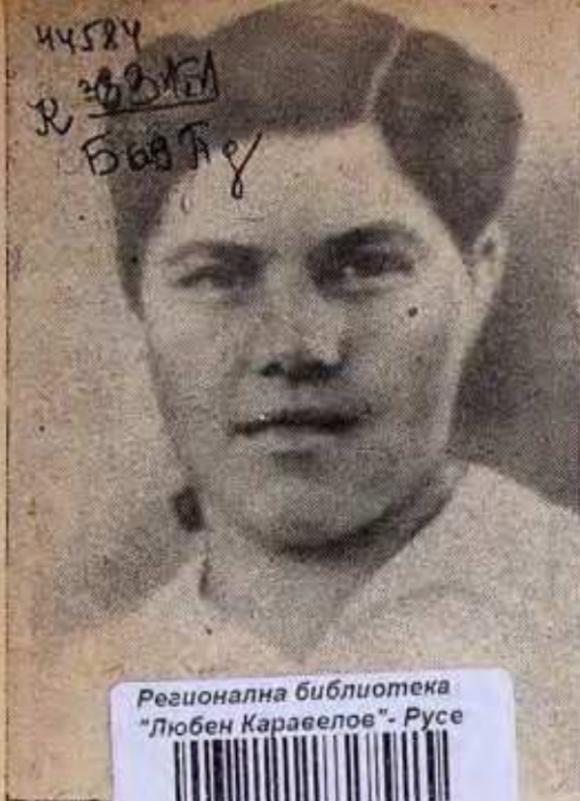
ПО СЛУЧАЈ
20-ГОДИШНИНАТА НА ТКЗС „КИНА ВАСИЛЕВА“
В С. КОПРИВЕЦ, РУСЕНСКО

44524

Р. БОЙКА

БОЙКА

Ф. 211. 11

Регионална библиотека
"Любен Каравелов" - Русе

900000003511

И. № 16027/07

В знак на уважение и признателност към своята съселанка, смелата партизанка Кина Василева, ломчарковчани решиха да назоват селото си на нейното партизанско име — БОЙКА. А в центъра на селото те издигнаха паметник, който да напомня на поколенията за нейния подвиг и героична саможертва.

За многото радост и щастие, за красивото днес, за още по-красивото утре — за него тя даде своя живот в неравен бой с жестокия и коварен враг, Кина Василева — Бойка, легендарната партизанка от някогашното село Лом Черковна, беше един прекрасен човек, един смел и всеотдаен борец за нов живот, за комунизъм. Нейният героичен подвиг вечно ще бъде пример за възпоменение на поколенията. Затова кооператорите от четирите села решиха уеднакв кооператив да носи нейното име, името на незабравимата им и обичана от всички славна партизанка КИНА ВАСИЛЕВА.

СЛАВНО РЕВОЛЮЦИОННО МИНАЛО

Неусетно изминаха двадесет години от онези дни, когато се постави началото на трудово-кооперативното земеделско стопанство в с. Дряновец. През много трудности премина малкият кооператив, докато достигна днешната си мощ. Правото дело на първите кооператори победи. То стана смисъл на живота на цялото население, което сега упорито се труди и умножава успехите на кооператива.

Идените за кооперативно земеделие влязоха в селото много по-рано. Те са плод на комунистическите идеи, породили се в селата от този район непосредствено след Първата световна война. В окопите на фронта и далече зад пределите на нашата страна, в сред емиграцията, отишла да търси препитание зад планини и океани, попадат семената на марксизма. Оттам те се пренасят в с. Дряновец.

През време на Първата световна война старият партизанин деец от с. Дряновец Костадин Андреев е войник в ротата на Васил Коларов. В годините на войната тя се превръща в своеобразен марксистически кръжок, в който получава първата си марксистическа школа и Костадин Андреев.

Марко Стоянов постъпва през 1916 г. да служи в 48 полк. Там той попада в средата на социалисти от Варненско. Любопитен и изпълнен с умраза към експлоататорите, той жадно поглъща революционните идеи. След войната на село се връща като оформен комунист и веднага пристъпва към дейна работа.

Непосредствено преди и след войната от Америка се завръщат Иван Андреев, Серафим Стоянов и др. Оттам те донасят новината за професионалните борби на работническата класа и идеите на комунистическото движение.

В следвоенната обстановка пропагандната дейност на БКП намира благоприятна почва. В Дряновец идват представители на окръжния комитет на БКП, срещат се с отделни другари, провеждат събрания и полагат основите на първичната партийна организация. В това отношение положителна роля изиграва идването в селото на Александър Атанасов, Найден Киров, Цоньо Калчев и Иван Василев. Към 20 май

1920 година в присъствието на Александър Атанасов и Найденов Киров в Дряновек била учредена партийна организация, в която влизали Марко Стоянов Костадинов, Костадин Андреев Костадинов, Серафим Стоянов Костадинов, Марко Андреев Костадинов и др. Първата партийна сбирка се провежда в старата община на селото. За отговорник на организацията е избран Марко Стоянов, а малко по-късно — Иван Андреев Костадинов. Благодарение на активната пропагандна дейност още първата година комунистите спечелват 35 гласа в изборите за народни представители.

Макар и малко на брой, първите комунисти, които остават докрай верни на марксистко-ленинските идеи, замислят общо обработване на земята. Колко смели са действията на пионерите на комунизма в селото! Техните идеи за колективно обработване на земята обаче срещат острата съпротива на общинската власт. Тогавашият кмет Христо Касъров и Григор Данев публично предупреждават инициаторите на кооперативното дело, че ако дръзнат да осъществят идеите си, общинската власт ще ги изпрати в местността „Джевиъзла“, най-слабата местност в селското землище, която сега е изключена от обработваемия фонд.

Партийната организация развивала активна просветна дейност. Тя получавала вестници от САЩ, в които се описвали животът и борбите на работническата класа. Особена роля в просветната дейност на организацията играл вестник „Работническа просвета“, в който имало материали и сведения за положението на работниците, работещи при чужди компании, по разни обекти и особено по петролопроводите. В този вестник се срещали и пропагандистки статии за марксизма, научния социализъм, за съветската власт в Русия и пр.

Такава дейност партийната организация развива до фашисткия преврат на 9 юни 1923 година. Непосредствено след това Цанковата клика започва преследване на комунистите. Поради тази причина партийната организация се саморазпуснала и не е могла да вземе участие в Септемврийското въстание през 1923 година. Но комунистите не остават безучастни към антифашисткото въстание. Те провеждат успешна акция за събиране на помощи за пострадалите деца на антифашисти от Врачански окръг. Събрали 1800 кг пшеница, от продажбата на която взели 3200 лв. Една част от тези средства била изпратена на пострадалите от Врачански окръг, а с останалата купили литература и други материали, необходими за пропагандна дейност.

През есента на 1927 година старите партийни дейтели от-ново се събират и възстановяват партийната организация, в която влизат и нови членове: Костадин Стоев Русев, Илия Ангелов Москов, Кръстю Стоянов Събев, Иван Ненков Петков, Иван Костадинов Райков и Петър Андреев Панов. По-късно биват приети и нови съмишленици — Цанко Кънев Николов, Петър Парушев Москов и Петко Петков Бояджиев. За секретар на партийната организация е избран Никола Кънев Николов. Събранията на партийната организация става-ли в общарската работилница на военно-инвалида Петко Атанасов Петков и в селската община.

До 1929 година партийната организация съществува ле-гално. На партийните събрания често присъствава и Иван Ва-силев от с. Захари Стоянов. Партийната организация активно се бори против фашистката диктатура на Цанков и в избори-те се стреми да привлече колкото се може повече хора на своя страна. След 1929 година тя минава в нелегалност. В избори-те за общински съветници през 1931 г. тя излиза с отделна бюлетина и избира 4 общински съветници от всичко 12 — ко-мунистите Кръстю Стоянов Събев, Костадин Стоев Русев и Цвятко Илиев Тужаров. За училищни настоятели биват избра-ни комунистите Марко Стоянов Костадинов, Никола Кънев Николов и подгласник — Илия Ангелов Москов.

След Деветомайския преврат през 1934 година партията минава в дълбока нелегалност. Започва масово преследване на комунисти. Много партийни членове минават в нелегал-ност. Дряновецката партийна организация се откъсва от ръ-

ководните центрове в околния и окръга и държи връзка са-мо с Горнооряхов-ския партиен коми-тет. Нейните събра-ния стават тайно по домовете на комуни-стите и из земанщето на селото. През този период през селото минават доста неле-гални партийни функ-ционери — Пордан Лютибродски от Со-

Костадин Андреев

Марко Стоянов

фия, Никола Попов от Николово, Русенско, Коста Момчилов от Острица, Русенско, Христо Станев от с. Чакали, Еленско, Йордан Маринов от с. Алфатар, Силистренско, и др. Благодарение на връзката с тези нелегални партийни дейци партийната организация продължава да работи и при новите нелегални условия. Тя събира помощи за попадналите в затворите комунисти. По различни нелегални канали от селото към затворите тръгват много колети. В тази акция особено се отличават Костадин Андреев Костадинов, Йордан Костадинов Данев, Иван Андреев Костадинов и др.

Под знамето на Народния фронт антифашистката борба не спира. Провеждат се частични акции против фашистката власт. Комунистите разпространяват тайно партийния календар, вестници, позиви и други пропагандни материали, провеждат тайни събрания.

През лятото на 1935 година в Дряновец и Копривец полицията разкрива антифашистка конспирация. В арестите попадат активни комунисти и членове на РМС — Костадин Андреев, Тодор Кънев Николов, Марин Стефанов Димов и Йордан Костадинов Данев. В арестите тези другари прекарват до края на годината. Поради липса на показания съдът не е можал да осъди арестуваните. Това е първата сериозна среща с фашистката инквизиция. Геройно се е държал през време на следствието и на съдебния процес Костадин Андреев Костадинов. Той е отрекъл показанията си, представил се за неграмотен и с това помогнал да бъдат спасени и останалите задържани.

През периода 1936 — 1942 година Дряновецката партийна организация е напълно откъсната от ръководните партийни органи. След създаването на Отечествовия фронт през лятото на 1942 година, тя отново установява връзки с партийните органи чрез нелегалните Васил Петков Василев от Бойка, Русенско, Надежда Панайотова от Сушица, В. Търново, Димитър Стоичков от В. Търново, Георги Марков от Чапаево, В. Търново, Иван Статов от Стражица, В. Търново и др. През този период Дряновецката партийна организация активно участва в антифашистката борба. Селото става сигурно убежище за партизаните от Горнооряховския партизански отред. Верни ятаци стават: Костадин Андреев Костадинов, Марко Стоянов Костадинов, Никола Кънев Николов, Иван Илиев Тужаров, Илия Великов Шишков, Димитър Костадинов Данев, Костадин Данев Костадинов, Кръстьо Стоянов Събев, Димитър Йорданов Андреев, Йордан

Костадинов Данев. Активно помагат в нелегалната борба Иван Давидов Попов, Илия Ангелов Москов, Иван Андреев Костадинов, Марин Стефанов Димов, Иван Василев Бойков, Йордан Марков Данев, Костадин Илиев Първанов, Иван Генов Иванов, Игнат Иванов Бойков. В борбата се включват и Иван Ненков Петков и Христо Цанков Иванов.

През 1943 година отново е възстановена ремсовата организация в селото. Отначало в нея влизат Йордан Марков Данев, Димитър Костадинов Андреев, Костадин Илиев Първанов, Иван Генов Иванов, Семо Игнатов Иванов, Тодор Игнатов Иванов, Димитър Костадинов Данев. Впоследствие са привлечени за членове на РМС Петко Денчев Георгиев, Великото Иванов Давидов, Петър Иванов Великовски, Стоян Марков Стоянов, Ангел Илиев Ангелов, Атанас Великов Шишков, Стефанка Николова Кънева, Кольо Марков Стоянов, Янко Петков Янков и др.

Поради многочислеността и трудните нелегални условия за работа ремсовата организация беше разделена на бойни групи-петорки. Ремсистите участваха активно в помощните акции и в осигуряване храна и квартири за нелегалните от Горнооряховския партизански отред. Те развиваха активна пропагандна дейност. Разпространяваха нелегалните издания на Горнооряховския партизански отред — вестниците „Масовик“ и „Младежка борба“. Поради твърдостта на комунистите от селото и добрата организация, до победата на Девети септември дряновецката ремсова организация не беше разкрита от полицията.

На 28 май 1943 година беше разкрита партийната организация в Дряновец. В ръцете на полицията попаднаха Костадин Андреев Костадинов, Марко Стоянов Костадинов, Никола Кънев Николов, Илия Ангелов Москов, Игнат Иванов Бойков, Иван Давидов Попов, Димитър Костадинов Андреев и Марко Данев Костадинов. При следствието в гр. Бяла арестуваните другари геройски издържаха на жестоките инквизиции. Те не разкриха други членове на партията и съмишленници. Благодарение на съобразителността на Костадин Андреев Костадинов и неговия син Димитър Костадинов, цялата ремсова организация остана непокътната.

След приключване на следствието в гр. Бяла военен съд разгледа делото по дряновецката конспирация. По липса на доказателства бяха освободени още при следствието Игнат Иванов Бойков и Марко Данев Костадинов, а от процеса Иван Давидов Попов и Димитър Костадинов Андреев. Воен-

ният съд осъди Костадин Андреев Костадинов на доживотен затвор, Марко Стоянов Костадинов и Илия Ангелов Москов — на 15 години и Никола Кънев Николов — на 5 години.

След процеса партийната организация в Дряновец не остана пасивна, а набра нови сили и продължи борбата. Тя осигури на Горнооряховския партизански отред най-сигурните ятаци и до деня на свободата не допусна никакъв провал на нелегалните. Тя събираше помощи и подпомагаше политзатворниците и нелегалните. С нейна помощ ремсовата организация нарасна бързо и се превърна в най-многочислената ремсова организация в целия район. Словото на партията поддържаше духа на населението. Селяните се съпротивляваха на фашистката власт, укриваха храните, саботираха мероприятията на властта. Нерядко са идвали на помощ на местната общинска власт и военни комисии, които претърсваха дворовете на много стопани, насилствено отвлечаха добитък, каруци, храни и фуражи. Всичко това все повече противопоставяше населението срещу фашистката власт.

Комунистите и ремсистите развиваха активна разяснителна работа за хода на военните събития. Още през 1940 година партийната организация се беше снабдила с радиоприемник, който беше инсталиран в дома на Костадин Андреев Костадинов. От него се получаваха новините от фронта. След като полицията разкри този приемник, ремсистите и комунистите получаваха информация за положението в страната и на фронта от нелегалните, от прогресивната литература и посредством радиоприемниците в селото.

През януари 1944 година, за да сплши населението в Дряновец, полицията докара заловените в Долна Оряховица партизани Георги и Илия Тасеви. След като не можа да разкрие ятаците в селото, на 19 януари тя зверски разстреля своите жертви в центъра на селото. Не минаваше ден без репресии в селото. Военни комисии обхождаха къщите, ровеха навсякъде да открият храни. Въведен беше строг полицейски час. През пролетта и лятото се забраняваше да се отива на нива с хляб. Вечер с мръкването се спираше движението в селото. В концлагери бяха изпратени Иван Илиев Туджаров, Иван Игнатов Бойков и др.

При тези тежки условия на борбата не станаха провали и разкрития в Дряновец, не беше провалена нито една от нелегалните квартири благодарение на Иван Василев Бойков, който тогава беше общински полицай. Той беше завербуван от комунистите и поддържаше връзка с партизаните. Това беше

едни изключителен факт, гордост за комунистите от селото. Много често селският полицаи е извеждал партизани от нелегалните квартири извън селото през секретните постове. Винаги той е предупреждавал да се вземат мерки против евентуални обиски. Съобщавал е към кого се насочва полицията и пр. Благодарение на него, много от ремсистите и някои заподозрени комунисти спасиха живота си. Иван Василев беше добър конспиратор. Работейки под носа на кмета и на полицията от Бяла, той остана неразкрит, нито възбуди съмнение върху себе си, че върши такава отговорна партийна работа.

Геройски се проявиха в неравната борба и жените от Дряновец. Колко безсънни нощи са прекарвали Маришка Костадинова, Нена Маркова, Яна Туджарова, Яна Шишкова, Йордана Иванова и други. Тях не ги изплаши полицейският терор. В най-тежките дни на борбата те даваха подслон, храна и закрила на партизаните.

През 1919 година се основава партийна организация и в с. Бойка. Инициатор е Георги Иванов Молдов — шивача. В нея се обединяват предимно учители — Белчо Райков Понев и др. През юнските и септемврийските събития на 1923 година партийната организация взема участие, като установява връзки със селата Осиково и Водница, Поповско. След тези събития някои от партийните членове минават в нелегалност.

След идването на Йордан Станев за учител в селото партийната организация се активизира, комунистите насочват своята дейност в масовите и културно-просветните организации. В читалището се поставят пиеси с прогресивно съдържание. Денят на трезвостта — 16 януари бива отпразнуван най-тържествено — с манифестация, плакати и знамена. В това отношение добра дейност развива и Ангел Антонов от селото, работник в София.

През 1933 година Йордан Станев бива уволнен като учител за прогресивните му политически убеждения и за антифашистката му дейност. Неговото престояване в селото изигра голяма роля за революционизиране на младежта. Той възпита много младежи, които по-късно станаха активни комунисти и добри ръководители като: Михаил Ралев, Стаци Бонев, Кольо Узунов, Бонка Топчиева, Васил Кенарев, Паичо Чалъков и др.

През 1937 година в селото се завръща от затвора Васил Петков Василев. Той става инициатор за основаване на младежка кооперативна група към кредитната кооперация. Засилва се работата и в читалището. В кратко време ръководството на кредитната кооперация минава в ръцете на членовете на партията и РМС.

След 1941 година, след вероломното нападение на хитлеристка Германия над Съветския съюз настъпиха най-тежките дни за партийната организация в с. Бойка. През декември 1941 година за пръв път в селото дойде партизанинът Христо Козлев (Панчо). Тогава от редовете на партийната организация излязоха един от първите партизани в Горнооряховския партизански отряд — Васил Петков Василев и Кина Василева — Бойка. Партийната организация и ремсистите насочиха усилията си към саботаж на мероприятията на фашистката власт. Водеше се усилена разяснителна работа за укриване на храните, против реквизициите, разясняваше се политическото положение в страната и събитията на фронта. Поради това, че ръководството на кооперацията беше в ръцете

Посивелият от годините паметник на хълма, източно от село Бойка, е издигнат от признателния български народ, за да предава от поколение на поколение славата и героизма на руските богатир, дали живота си за освобождението ни от петвековното отоманско робство.

на комунистите, кооперативният радиоапарат беше на разположение на комунистите. Комунисти и ремсисти пишеха писма до отделни селяни, като ги призоваваха да не отчитат нарядите си, да укриват селскостопанските произведения и да бойкотират всяка акция на фашистката власт.

В района на селото по време на Освободителната война са станали ожесточени боеве, пролята е много кръв на братята освободители. Партийните членове умело използваха този факт, за да укрепват братските чувства на населението към Съветския съюз. Всяка година на 3 март се организираха тържествени чествания на годишнината от Освобождението и се устройваха манифестации до паметника на падналите руски войници и офицери за свободата на родината. В селото прекара старините си и опълченецът Василко Куминков, който почина през 1932 година. На тези тържества се произнасяха речи за Съветския съюз, а опълченецът разказваше спомени за братята руси.

Работата на партийната организация за патриотичното възпитание на населението повиши нейния авторитет. Това помогна да се установят добри връзки с членовете на БЗНС в селото. Иван Топчиев, член на БЗНС, допринесе много за изграждане на единен фронт в борбата против фашизма.

През 1943 година партийната организация разгръща активна нелегална дейност. Тя става център за връзка между Русенски и Великотърновски окръзи. Получава нелегална литература, организира продоволствени и ятаци за нелегалните от Горнооряховския партизански отред. Като дейни ятаци работят Иван Топчиев, Пенчо Рашков, Митьо Михалев, Стоян Тодоров и семейството на Васил Петков, което по-късно беше интернирано.

Партийната организация чрез комунистите в селкоопа успява да закупи и създаде кооперативна мелница с цел да се улесни продоволствието на партизаните с хляб. По искане на ръководството на Горнооряховския партизански отред Васил Кенарев и Кольо Узунов доставят от София и циклостил.

Полицията разбира, че в селото се върши нелегална дейност, че Васил Петков често се укрива там, но не може да попадне в сигурни следи. За да създаде повод за извършване на арести, тя прибегва до провокация в кооперативната мелница. Една вечер през май 1943 година тя изираща при мелничаря преоблечени като партизани няколко полицаи, за да вземат брашно. Тази подла провокация полицията използва, за да извърши масови арести в селото, а така също и в Копривец и

Дряновец. След тежки инквизиции против арестуваните Иван Топчиев, Пенчо Рашков, Митьо Михалев и Стоян Тодоров е образуван съдебен процес, след което с тежки присъди те са изпратени в затвора.

След този провал като дейни ятаци в Бойка останаха да работят Нено Колев Цокев, Тотю Цанев Кръстев, Деша Цанева Кръстева и др.

По-късно полицията насочи усилията си към ликвидиране на ремсовата организация. Тя арестува Деню Ралев, Цанко Тотев, Руска Колева и други младежи. Подлага ги на тежки инквизиции, но въпреки това не можа да достигне желаните резултати. Едва по-късно ѝ се удаде да открие циклостила. Това стана повод да бъдат арестувани Кольо Узунов, Васил Кенарев и Кольо Кобаков. Поради липса на достатъчно доказателства по обвинението за доставяне на циклостила те останаха в затвора до 9 септември 1944 година като следствени.

Активна дейност развива и РМС в селото. Като секретар на ремсовата организация от 1937 година до 1941 година работи Бонка Иванова Топчиева. От 1941 година за секретар беше избран Стоян Грозев. През този период активно работят ремсистите Васил Кенарев, Цанко Тотев Цанев, Деню Ралев, Кольо Косев, Руска Колева, Цонка Тодорова, Бонка Петкова и Цаню Ралев.

Ремсистите разпространяваха мощни марки и литература. Само те по време на Собслевата акция събраха над 50

Васил Петков

подписа. През това време ремсовата организация се отчиташе към Г. Оряховица. Още с влизане на немците в България, на 3 март 1941 г., в с. Камен се проведе районна ремсова среща. Стоян Грозев е избран за районен секретар на РМС. Започва разяснителна работа сред младежите против немската окупация. Особено дейно се работеше сред младежката кооперативна група. Трифон Рашев, като яйцесъбирач много удобно разпространяваше нелегална литература. Ремсовата организация и нейният секретар Стоян Грозев и Цанко Тотев работеха на важен възел от районния канал за препращане на литература в Поповско и Търговишко.

Връзката на ремсистите с партизаните бе постоянна. Издирваха се ятаци, хранителни, парични и други продоволствени помощи, устройваха се срещи с нелегалните.

Васил Кенарев

Кольо Узунов

През февруари 1931 година по инициатива на комунистите Марко Стоянов и Костадин Андреев от с. Дряновец в дюкяна на Петко Стефанов Памукчиев в с. Копривец се събират съмишленици на партията и провеждат първото партийно учредително събрание. На него присъствуват и стават учредители на първичната партийна организация в Копривец другарите Петко Стефанов Памукчиев, Симеон Георгиев Пенев, Кръстю Георгиев Пенев, Васил Великов Ангелов, Иван Илиев Чолаков, Начо Ангелов (дядо Начо Комулата), Станьо Владов и Семо Тодоров. За партиен секретар бива избран Петко Стефанов Памукчиев, който работи като такъв до 1932 година.

Отначало дейността на партийната организация се ограничава с вътрешно-организационен живот и разяснителна работа. След 1933 година тя прави опит да се свърже със селяните и да провежда своята дейност сред тях. През същата година за членове на партията биват приети и другарите Петко Великов Чолаков, Колю Колев Цвятков, Димитър Цанков Черкезов.

През 1935 година партията е в дълбока нелегалност. Но още в началото на този тежък период идва и първият сериозен провал. Младежът Коста Тодоров, който е имал връзка с партийните членове, написва през лятото на 1935 година на публично място лозунг с червена боя: „Да живее СССР!“ Кметът на общината Данков вижда лозунга и възлага на общинския полицаи да открие автора. Коста Тодоров бива арестуван и изпратен в околийското управление на полицията в Бяла. Разкрита била и партийната организация в селото. Наскоро след задържането на младежа биват арестувани и членовете на партията Петко Великов, Симеон Георгиев Пенев, Йордан Йорданов Русев, Георги Христов Григоров, Димо Илиев Димов, Петко Стефанов Памукчиев, Кольо Колев Цвятков и Димитър Цанков. Последните трима са заловени в София, където са били на работа, двамата оттам са докарани на следствие в Бяла, а Димитър Цанков успява да избяга. Провалът в с. Копривец се разширява и довежда до разкрития и в с. Дряновец.

Това е първата закалка на комунистите. В полицията и пред съда те се държат достойно. Коста Тодоров на процеса извиква „Долу фашизма!“ В съгласие с другите арестувани

той поема цялата отговорност, поради което останалите другари биват оправдани пред съда.

След излизането на задържаните другари от ареста и от затвора, ядрото на партийната организация в селото се сплотява по-здраво и се залавя още по-активно на работа. Провеждат се събрания в къщите на Иван Илиев Чолаков, Тодор Христов Куцаров и в различни местности около селото. Най-много събрания са ставали в дома на Петко Великов Чолаков, който е служил и за нелегална квартира на партийните функционери. През 1937 и 1938 година домът му е бил посещаван от нелегалните партийни дейци Никола Попов, Христо Станев, Йордан Лютибродски и др. Синът на Петко Великов, Велико Петков Чолаков е избран за касиер на партийната организация. Като служител в здравната служба на селото, той е бил много удобен да събира членския внос и помощи за партизаните и особено да подпомага нелегалните с превързочни материали и медикаменти. Сам той е укривал много от дейците на Горнооряховския партизански отред. Неговата къща става център на нелегална дейност.

Наред с партийната организация през 1939 година в селото се оформя и младежка ремсова група, в която влизат Георги Кръстев Нецов, Стоян Иванов Цанков и Димитър Трифонов Кючуков. Тя поема задачата да разпространява нелегална литература. Наред с това провежда и разяснителна работа сред населението и младежта на селото.

През 1943 година биват изпратени в концентрационни лагери Кольо Колев, Димитър Цанков, Руси П. Добрев и Иван Костадинов Кюранов.

За завземането на властта на 9 септември 1944 година партийната организация съставя план. Този план се изпълнява с помощта на партизаните от Горнооряховския парти-

Петко Памукчиев

Петко В. Чолаков

зански отред и комунистите и ремсистите от с. Дряновец. В деия на 9 септември става разоръжаването на местната власт и събиране оръжието, намиращо се в някои лица в селото. В тази акция се отличиха Велико Петков, Симеон Георгиев, Кольо Цвятков, Георги Кръстев, Стоян Цанков, Димитър Кючуков. Участие взеха и младежите Иван и Начо Колеви, Иван Костадинов Митев и Колю Цвятков.

В укрепването на ремсовата организация в селото се включиха активно и Георги Борисов, Петър Георгиев, Трифон Йорданов и др.

Комунистическото ядро в с. Бистренци се образува още в 1920 година. Инициатори стават другарите Григор Димитров Ганев, Атанас Бочев Йоргов, Георги Иванов Вачков, Стоян Цвятков Байчев, Иван Парашкевов, Пеньо Йорданов, Кръстьо Кръстев, Алекси Т. Ленев и др. Партийната организация в този си състав просъществува до септемврийските събития през 1923 година. По време на изборите през 1922 година комунистите се събират на събрание в дома на Кръстьо Кръстев Чолаков. Негрвният зет Кольо Иванов Чизмаров учава за това събрание и веднага долага в общината. Тогавашният кмет на селото Иван Георгиев Тошков идва с въоръжена охрана и разтурва събранието на комунистите.

Секретарят на партийната организация Григор Димитров Ганев редовно поддържа връзки с околийския комитет в Бяла и Димитър Нейков и Руско Попхристов от Русе, откъдето получава указания и литература. Преди изборите през 1922 година той бива арестуван и откаран в Бяла, за да се попречи на изборната борба на комунистите в селото.

След септемврийските събития през 1923 година връзката на партийната организация от Бистренци с околийския комитет е прекъсната. По това време и партийният секретар замива за Южна Америка, където престоява до 1930 година. През 1931 година, след неговото завръщане в селото, партийната организация се възстановява. В нея влизат Григор Димитров Ганев, Атанас Бочев, Георги Иванов Вачков, Стоян Цвятков Байчев, Пеньо Йорданов, Първан Илиев Първанов, Коста Илиев Чушков, Пенчо Колев Пашанков, Илия Маринов Ганчев и Йордан Македонски. Установяват се връзки и с

околийския комитет. Оттам са идвали Петко Драгозов от с. Д. Студена, Григор Телкиев и Кольо Рацов от Бяла.

В този състав партийната организация просъществува до 19 май 1934 година. След преврата връзките ѝ с околийския комитет отново са прекъснати и тя почти се разпуска.

През зимата на 1932 година се поставя началото и на младежка ремсова организация. Първото събрание става в дома на Пенчо Йорданов Пенчев. На събраниято присъствуват и Коста Илиев Чушков, Иван Александров, Недялко Генчев Черкезов, Илия Маринов Ганчев, Кольо Иванов Змейски, Кръстьо Колев Пашанков, Иван Георгиев Енчев и др. През същата пролет Пенчо Йорданов Пенчев донесъл позиви и ремсистите ги разпръснали в навечерието на Първи май. Във връзка с тази акция полицията открива Пенчо Йорданов Пенчев и Иван Александров и ги арестува.

През лятото на 1942 година пак по инициатива на Григор Димитров Ганев, Димитър Дончев, Ангел Димитров Лазаров, Георги Вачков и Коста Илиев Чушков отново партийната организация се възстановява. Поради това, че не е могла да установи връзка с околийския комитет в Бяла, тя се свързва с комунистите от с. Дряновец, които работеха под ръководството на Горнооряховския околийски комитет. От Дряновец партийната организация получаваше нелегална литература — позиви, вестници, бюлетени и помощни марки.

Партийната организация установи връзка и с някои членове на БЗНС. Стефан Петков Нешков, член на БЗНС, работи заедно с комунистите. На разположение имаше два радиоапарата, от които се получаваше информация за положението на фронта.

Григор Д. Ганев

През юни 1944 година след голямата битка при „Тасладжа“ в стражишките гори, група партизани направиха опит да се свържат с комунистите от с. Вистренци. През нощта те се насочиха към къщата на Григор Д. Ганев. Около къщите на комунистите в селото обаче полицията беше поставила подсилена охрана. Завърза се престрелка и партизаните се оттеглиха в гората. На сутринта бяха арестувани Григор Д. Ганев, Ангел Лазаров, Димитър

Дончев и земеделецът Стефан Нешков и откарани в Бяла. На 10. IX. Ангел Д. Лазаров взе участие в установяването на народната власт в Бяла и по указания на околийския комитет на БКП отива в Бистренци. Под негово ръководство комунистите и съмишлениците от селото на 10 септември следобед завзеха местната власт. През следващите дни отново се организира партийна и ремсова организация в селото. За партиен секретар бе избран отново др. Григор Д. Ганев, а за ремсов — Ангел Д. Лазаров.

НАРОДНАТА ПОБЕДА ВЪЗТЪРЖЕСТВУВА

9 септември 1944 година

Събитията през първите дни на септември 1944 година се развиха ускорено. Червената армия доближаваше нашата северна граница. Новините за успехите на партизаните и за победите на фронта, за правителствените кризи, се носеха от ухо на ухо. На 7 септември вечерта, по долината на Лома се появи и първият съветски самолет, който донесе и най-новите известия. До късно вечерта населението събираше по нивите и из селото разхвърлените от самолета позиви. Същата вечер изчезнаха от Дряновец и десетината полицаи, голяма част от които бяха родом от с. Щръклево, Русенско. Те дошли тук да пазят „обществения ред“, кмета и най-вече да „заловят живи“ партизаните.

На 8 септември се завърнаха и политзатворниците, а до вечерта се появиха и първите бегълци от армията. Всичко това подсказваше, че дългоочакваният ден на свободата наближава, но въпреки това местната власт продължаваше раболопно да служи на фашизма. Като комунистическо село в Дряновец полицията беше организираща обществената сила и всеки участник в нея беше снабден с оръжие. Легионерската група, съставена от безделници — интеллигенти и студенти, продължаваше да развива пропагандна дейност, че в нашата страна ще се разпореждат англичани и американци.

За този дългоочакван ден партийната организация и ремсистите от Дряновец се готвеха отдавна. Те бяха разузнали в кои членове на обществената сила има оръжие. Още на 8 септември следобед беше изпратена група комунисти и ремсиста да установят връзка с Горнооряховския партизански отред.

който се намиреше в околностите на селото. Групата установи връзка с партизанската чета, ръководена от Бойко — Коста Станчев. Там беше съставен цялостен план за завземане на властта в Дряновец, първото село, в което партизаните трябваха да влязат. Вечерта беше изпратена друга група другари при партизаните, за да ги преведат през най-късия път до селото и до най-важните обекти в него. През същото време бяха известени всички комунисти и ремсисти за подготвяната акция.

След полунощ срещу 9 септември партизанската чета изпрати щурмовото си отделение напред към селото, а останалите партизани в колона по един последваха отделението. За около един час те пристигнаха в селото. Командирът се разпоречи да се щурмува кметското наместничество, да се вземе оръжието оттам и да бъдат въоръжени комунистите и ремсистите. Друга група беше изпратена на източната част на селото да спре всякакво движение по шосето, идващо от с. Копривец. Двете махали на селото бяха блокирани от партизани.

Планът за завземането на властта в селото за половин час беше осъществен. Щурмовото отделение арестува и обезоръжи караула в общината, взе два свидъка патрони и около десетина пушки. След това беше събрано и оръжието от обществената сила. Някои селяни бяха излезли още от вечерта на нивите. Така някои от хората, които трябваха да бъдат задържани, не бяха измерени. Наложиха се да бъдат търсени и по нивите. Съгласно плана за завземането на властта в Дряновец, трябваше да се проведе и митинг. Като се развидели, селският глашатая, заедно с двама партизани и двама другари от селото обиколиха всички улици и разгласиха, че в селото е установена народна власт, дошли са партизаните и поканват всички селяни да дойдат на площада на митинг. Не след дълго от всички краища на селото, възбудени от новината, към площада заприждаха мъже, жени, стари и деца. Там вече се вееше знамето на четата, трикоълор, върху който е бяла боя бяха нарисувани две големи букви „ОФ“. Окачено на дълъг липов прът, хванат от възрастен партизанин, то се вееше високо над площада. Наоколо кръстосваха хора с издути раници на гърбовете си, с войнишки келета и куртки, с окачени по коланите бомби, пистолети. Около всеки партизанин нарастваше група от любопитни селяни. Водеха се оживени разговори. На единия край на площада партизаните Славка и Радка бяха събрали около себе си първите до-

те села бяха ахнали от този злодей. Вратите на къщата му бяха здраво залостени. Жена му беше на улицата и упорито заблуждаваше, че мъжът ѝ от предния ден е излязъл от къщи и не се е връщал. В дома му се направи шателна проверка и най-после той беше открит в килера под одъра със зареден пистолет в ръка. Докато той се усети, беше обезоръжен и отведен в общината. Домът му беше на площада срещу общината и пред нея се беше събрал много народ. Трудно беше да бъде опазен народният изедник. Селяните се нахвърлиха върху него, започнаха да го освиркват, а някои хвърляха камъни.

В Копривец за около час и половина беше събрано много оръжие. Партизаните подмениха оръжието си с новото, което беше събрано в селото. След това и тук последва митинг, песни и поднасяне на храна. На площада стана сърдечна раздяла между партизаните и населението на Копривец. С два камиона към обед партизанската чета се отправи към с. Лом Черковна (Бойка).

Още предния ден комунистите от Бойка потърсили връзки със съседните партийни организации. Искани да се свържат и с партизаните. За тази цел още на 8 септември вечерта било проведено събрание в дома на Кольо Узунов. Тук присъствуват всички, които са се завърнали от затворите и концлагерите. Решено е сутринта Нено Колев Цокев да замине за с. Водица, Търговишко. Установява се наблюдение на местната власт и активните легионери и брашници. На комунистите и ремсистите е наредено през пощата срещу 9 септември да не спят в домовете си и да вземат лични предохранителни мерки.

На 9 септември сутринта в Бойка се разнася новината, че Червената армия е вече в Попово и че военни части от нея минават по централното шосе Попово — Горна Оряховица, на два километра от самото село. Населението излиза масово да посрещне Червената армия. През това време минава и първият авангард на братята-освободители — един джип съветски офицери. Веднага след това комунистите от селото се връщат в селото и завземат местната власт. През това време пристигат и партизаните. Обезоръжава се обществената сила и местната власт. На площада се провежда ентусиазиран митинг, на който говорят партизаните Васил Петков, Коста Станчев и Радка — Надя Панафотова. След това с камиони партизаните се отправят към с. Камен, а оттам за Горна Оряховица.

Още от първия ден на народната власт започна укрепва-

нето и организирането на партийните организации и ремс-
вите дружества в четирите села на Копривецката община.
Комунистите призовават населението да се включи активно в
борбата против фашизма. Лозунгът „Всичко за фронта, всич-
ко за победата!“ завладява цялото население от четирите се-
ла. Народната власт провежда широка разяснителна работа
за събиране на храни, за изпращане на доброволци в армия-
та. Над десетина младежи заминават доброволци в Народна-
та гвардия в Горна Оряховица. В района на Копривец и Бой-
ка се появяват отделни групи укрили се немски войници и офи-
цери. Въоръжени, те скитаха из землището на селата. С по-
мощта на комунистите от трите села и новосформираната на-
родна милиция в Бяла тези фашистки бандити бяха заловени
и обезвредени.

ПО ВЕРЕН ПЪТ

Беше привечер. В селската община се бяха събрали много
партийни членове. Нямаше насрочено нито заседание, нито
пък някакво събрание. Комунистите се бяха събрали просто
на призазка, а и да видят не са ли възникнали някои нови за-
дачи. В първите месеци след народната победа активистите
почти всяка вечер се отбиваха тук. Омразната в миналото об-
щина беше се превърнала в боен щаб, любимо място за сре-
щи и разговори. Тук партийните, отечественофронтовските и
младежките активисти идваха по всяко време, по работа и
без работа. Тук се зараждаше почти всяка инициатива, тук се
крояха плановете за предстоящата дейност.

От дума на дума разговорът пак се завърза около колек-
тивното земеделие. Тази тема беше станала любима на всич-
ки. И те не изпуснаха случай да я засегнат. Та малко ли са
мечтали в миналото за това. Още през 1922 година група ко-
мунисти бяха подели инициативата да се изгради земеделска
кооперация, та с общи усилия бедните стопани да се защита-
ват от омразните селски чорбаджии, които безмилостно ги о-
грабваха. Но тогава тази идея удари на камък. Условиата бяха
трудни. Буржоазната власт потискваше всичко прогресивно,
напредничаво, ревностно защитаваше интересите на бо-
гатите. Но сега обстановката вече е съвсем друга. Властта е
в ръцете на народа, под нейната закрила са бедните и сред-
ните селски стопани. А и партийната организация в с. Дря-

новец е многобройна, организационно е укрепнала и се ползва с голям авторитет в селото. Ако се разясни добре на хората, те ще я подкрепят.

— Да не бързаме, че можем да сплашим хората — изрази колебание някой.

— Няма да ги уплашим! Нали добре ще им разясним.

— Ще им разясним, ама и реакцията няма да стои със скръстени ръце. Виж, че размътни главите на някоя — не отстъпваше първият.

Разговорът продължи до късно. Едни поддържаха идеята за незабавно изграждане на земеделска кооперация, а други смятаха, че трябва да се изчака. Единство в мненията не можа да се постигне.

Решение да се пристъпи към конкретна работа в тази насока не беше взето и дълго време след това. Тогава партийната организация и целият отечественофронтovski актив имаха да решават много и все отговорни задачи. Трябваше да се укрепва народната власт, да се разширяват и заздравяват връзките ѝ с народните маси. После дойде подготовката на изборите за Народна република и Велико народно събрание. Нужно бе да се разясни на всички, да се спечели изборна победа.

Тодор Иванов,
първи партнен секретар при
ТКЗС в Дряновец

Димитър Костадинов,
бивш председател на ТКЗС
в Дряновец

След бляскавата изборна победа на Отечествения фронт комунистите отново подеха инициативата да се разгърне агитация за изграждане на земеделска кооперация. Дни и месеци тази тема не излизаше от центъра на разговорите сред активна, по мегданите и механите. Най-активни поддръжници на кооперативното дело бяха комунистите: Костадин Ан. Костадинов, Марко Ст. Костадинов, Тодор Игн. Иванов, Димитър К. Данев, Димитър К. Андреев, Иван Ан. Костадинов, Димитър Д. Костадинов, Петър Андреев Панов, Илия В. Шишков, Иван Ил. Туджаров, Иван Давидов, Николай Н. Алексиев, Йордан Марков, Иван Н. Петков, Игнат Ив. Бойков, Димитър Игн. Митев и други. Под ръководството на партийния секретар Тодор Игнатов Иванов беше разгърната широка разяснителна работа. На всеки комунист, в зависимост от влиянието и възможностите му, беше посочено с кои селски стопани да се срещне и да ги убеждава. Проведени бяха много партийни, отечественофронтовски и общоселски събрания, на които се разясняваше значението на колективното земеделие, разказваше се за работата и успехите на кооперативните стопанства в по-близките села.

В началото на март 1947 г. партийното бюро реши да изпрати една група в с. Горски Сеновец (онивша Горнооряховска околия), която да се запознае с опита и успехите на кооперативното стопанство. И една сутрин партийният секретар Тодор Иванов и комунистите Марко Стоянов, Димитър К. Данев, Иван Андреев и Димитър К. Андреев седнаха в новата каруца на Д. Андреев и потеглиха към Г. Сеновец. Посрещнаха ги сърдечно и ги разведоха навсякъде из стопанството. Вървят дряновските комунисти и не могат да се нагледат на премежените кошари, на хубавите и чисти овце, на подредената зеленчукова градина, на задружния весел труд на кооператорите. Желанието им по-скоро да образуват стопанство в своето село многократно се увеличи. И като се върнаха, те зарботиха с удвоена енергия.

Свикано беше партийно събрание, на което беше поставен въпросът всички комунисти, за да дадат личен пример, да станат учредители на кооперативното стопанство. Но някои се стъписаха. Макар и преди това да бяха дейни агитатори на кооперативното дело, когато стана дума да дадат личен пример, се уплашиха. Трудно им беше да се разделят с личните си стопанства, с добитъка, към който бяха тъй много привързани. Дори и някои активни борци против фашизма и капитализма проявиха известно колебание.

Но болшинството от комунистите се записаха в списъка на учредителите. Тогава беше решено да се свика събрание на членовете на кредитната кооперация, за да се гласува решение да бъде открит отдел към нея за кооперативно обработване на земята. Въпреки добрата предварителна подготовка, събрането протече бурно. Но и враговете на кооперативното дело също не бяха бездействували. Те пуснаха слух, че земеделският производствен отдел щял да донесе загуба на кредитната кооперация, която загуба щяла да се понася от всички членове. Трябваше търпеливо и подробно да се разясни, че производственият земеделски отдел ще бъде на самостоятелна сметка и неговите резултати няма с нищо да отежняват всестранната кооперация. Думата взе и околийският агроном Сираков, който подробно и с много примери разясни какво ще спечелят дряновецките селяни като изградят кооперативно стопанство. Накрая въпросът беше поставен на гласуване. Две трети от членовете дадоха съгласието си и производственият земеделски отдел беше открит.

Незабравим ще остане за дряновчани 11 април 1947 година. Това е рожденият ден на кооперативното земеделско стопанство. Учредителното събрание се състоя в салона на народното основно училище „Пробуда“. Присъствуваха 93 селски стопани, проявили желание да станат учредители на кооперативното стопанство. Съгласно член 7 от Закона за кооперативните сдружения, за председател на събрането беше избран най-старият между присъстващите — Димитър Сапов Стайков. Околийският агроном Сираков подробно разясни целите и задачите на кооперативното земеделско стопанство. Той разказа за големите успехи на съветските колхози и на члните стопанства в нашата страна. След това беше избран първият стопански съвет. За председател беше избран Марко Стоянов Костадинов и за членове — Иван Андреев Костадинов, Петър Андреев Попов, Димитър Сапов Стайков и Михаил Иванов. В контролния съвет бяха включени: Дончо Христов — председател и членове — свещ. Иван Портаков и Костадин Стоев Русев.

В протокола на учредителното събрание са записани имената на 93 стопани, съгласили се да обединят усилията си в едно. Но малко по-късно, когато трябваше да подпишат декларация, някои се разколебаха. Едни сами не можаха да сключат с частното земеделие, а други — не можаха да преодолеят съпротивата на родителите си. Твърдо устояха на решението си да бъдат учредители на стопанството следните сел-

ски стопани: Костадин Андреев Костадинов, Иван Ан. Костадинов, Иван Ц. Иванов, Марко Ст. Костадинов, Димитър Йор. Андреев, Марко Д. Костадинов, Илия Ан. Москов, Ангел Ил. Ангелов, Цветана Ил. Ангелова, Никола Ен. Димитров, Петър Ан. Панов, Кольо Ан. Панов, Георги Г. Андреев, Костадин Ст. Русев, Йордан Ан. Панов, Димитър Д. Костадинов, Петър П. Москов, Сава Иванова Петрова, Иван Н. Петков, Атанаса Ив. Ненкова, Йордана Йор. Пеева, Игнат Ив. Бойков, Велика Т. Игнатова, Кръстьо Ст. Събев, Димитър С. Стайков, Костадин В. Дончев, Григор П. Панайотов, Велико Йор. Андреев, Стефан Гр. Димитров, Кина Стефанова Григорова, Марко Андр. Костадинов, Гертина Маркова Андреева, Иван Илиев Тужаров, Яна Ив. Илиева, Иван Д. Попов, Милана Ив. Давидова, Димитра Д. Попова, Илия Великов Шишков, Велика Йорданова Маркова, Михаил Ив. Мишчев, Христана М. Минчева, Димитър Ил. Димитров, Яна Д. Илиева, Стояна Ст. Маркова, Цанко Ил. Колев, Тодор Иг. Иванов, Анчо Марков Данев, Кольо М. Стоянов, Николай Н. Алексиев, Атанас В. Шишков, Мехмед Хасанов, Георги Иванов Панайотов, Дончо Хр. Драгиев, свещ. Иван Йорданов, Костадин Д. Костадинов, Петко Н. Петков, Димитър К. Андреев, Йордан К. Данев, Тодор В. Бойков, Йордан М. Данев, Андрей Йор. Андреев, Илия Т. Пенчев, Петко П. Нейков, Иван В. Бойков, Петко Кр. Матева, Атанас Ил. Тужаров, Димитър Костадинов Данев, Велика Г. Петрова, Иван Цвятков и Дончо Хр. Драгиев.

Кооператорите продължиха да обработват земята си като частни стопани. Решено бе шивите, инвентарът и добитъкът да се съберат през есента. Но стремежът за колективен труд беше обхванал всички. Затова те се събираха по много заедно и на зареда вършеха различни земеделски работи. Когато дойде време да се возят и вършеят снопите, стопанският съвет реши това да стане общо. Определена беше площадка край селото, на която бяха струпани снопите на кооператорите. После бяха организирани смени за денонощна работа и вършачката не спря, докато не овърша и последния сноп на кооператорите.

На първото редовно кооперативно събрание, състояло се на 28 юни, кооператорите избраха за домакини на стопанството Тодор Иг. Иванов и за бригадири Димитър Йор. Андреев и Иван Ан. Костадинов. Макар и да не беше започнала кооперативната работа, стопанският съвет, домакинът и бригадирите имаха доста задължения. Трябваше да се осигурят скла-

дове за посевиия материал, да се прибере и съхрани сламата и тревните фуражи, да се мисли и за дамове за презимуване на животните. А и работата им беше непозната, нямаха опит, та трябваше настойчиво да се учат от опита на другите стопанства. Почти всяка вечер ръководството, пък и голяма част от кооператорите се събираха, обмисляха и чертаеха бъдещите планове.

Първото остро сътъкновение между старото и новото, между кооператива и частните земеделски стопани стана, когато започна блокирането на земята. Дотогава много от селяните не бяха настроени против стопанството, дори с интерес очакваха да видят как ще потръгне работата му. Но когато разбраха, че в чертите на проектираните блокове попадат и техните ниви, те настръхнаха, опълчиха се против стопанството, като към най-злия си враг. Много трудности, много обидни думи трябваше да понесат членовете на патоварената от стопанския съвет комисия, докато размери и очертае блоковете. Частните стопани биваха на нивите си и посрещаха работната група с ругатни и псувни. Особено устати и нападателни бяха някои жени. Те плачеха като на погребение, люто къняха членовете на комисията. В местността „Чакъла“ Гиргина Апостолова се нахвърли срещу кооператорите с вдигната мотика. А Галина Йорданова колко плач изплака, колко зли думи изрече по адрес на стопанството, когато се разделяше с нивата си, попаднала в блока в местността „Долните ниви“. И по-късно, когато семейството ѝ влезе в кооператива, тя сама недоумяваше как е могла тъй много да се изплаши.

Землемерът Иван Енчев и помощниците му Мехмед Хасанов, Йордан Марков, комсомолците Семо Игнатов, Минчо Иванов, Стоян Петров, Иван Тужаров, Андрей Йорданов, Петър Великовски и други, проявиха героизъм. Преодоляха всички трудности и блокираха земята. Очертаани бяха блокове в местностите: „Оземленото“, „Камъта“, „Дюза“, „Коджа алма“, „Чакъла“, „Качмаря“ и „Долните ниви“.

Кооперативът започна своя стопански живот с 1850 дека обработваема земя, 28 дървени рала, 29 плуга, 4 окопвачки, 1 конска редоселка, 5 вейлки, 36 каруци, 27 копия, 34 говеда и 385 овце.

Дойде време да се подготвя почвата за есенна сента. Кооператорите впрегнаха добитъка и забраздиха блоковете. Но Никола Н. Алекснев не беше съгласен с това. Земята на кооперативното стопанство трябва да се обработва с машини.

Нали това е една от най-главните цели. И той предложи да вземат трактора от вършачката на братя Хаджиеви и с него да орат. Но нямаше тракторни плугове. Тогава беше направена първата „рационализация“ в стопанството. Предложено беше посредством дървена греда да се закачат на трактора четири конски окопачки. Никола Алексиев яхна трактора, а кооператорите Георги Георгиев, Ангел Илиев и Атанас Великов тръгнаха отзад, като държаха с ръце окопачките. Не беше много спорно, но нали все пак оряха с трактор!

Много трудна и продължителна се оказа първата есенна сента в стопанството. Но хората работеха. Сутрин още по тъмно тръгнаха към блоковете. И смогнаха навреме и старателно да засеят земята.

През пролетта работата започна с още по-голям ентузiazъм и при по-добра организация. Кооператорите навреме и добре засяха, но когато дойде време за копанта, работата ги затрудни. Земята беше много, а работната ръка — малко. Затова не смогнаха всичко да свършат навреме. Някои от културите, особено захарното цвекло, силно заплевеляха. Но кооператорите не падаха духом. Работеха от тъмно до тъмно. На жените не оставаше време да операт и опекаат хляб. Частниците взеха да им се присмиват.

— Ще овъшливеят тия от текезесето — подмятаха те.

— От такава орташка работа друго може ли да се очаква.

— Пада им се, шом им са дебели главите — донаждаха други.

Много обидни думи трябваше да преглътнат трите вдовици на стопанството, както наричаха Сава Иванова, Велика Колева и Нана Йорданова. Както и другите жени в стопанството, те работеха наравно с мъжете.

А колко трудно беше през първата година и на Мехмед Хасанов. Той беше единственият кооператор от циганската махала. Всичките му съседы, насъскани от богатшите, на които работеха, му обявиха открит фронт. Те го посрещаха със зловни думи, тормозеха семейството му. Дори веднаж, когато беше получил от ТКЗС мляко и сирене, група цигани го пресрещнаха, разлияха млякото и разпиляха сиренето. Но Мехмед не се огъна. Продължи да работи с неотслабваш ентузiazъм в стопанството.

В тия трудни времена младежите и девоиците в стопанството работеха с ентузiazъм и революционна жар. Те заставаха на най-тежките участъци и смело и твърдо преодоля-

ваха трудностите. Тяхното изключително трудолюбие, здравата им дисциплина и непреклонната им воля за по-големи трудови успехи дълго време ще бъдат прекрасен пример за подражание от младите кооператорки и кооператори. Незабравима ще остане първата жътва в стопанството. Тя бе тежка, продължителна, но радостна. Членовете на сформираното младежко жътварско звено — Семо Иванов, Дафинка Иванова, Андрей Йорданов, Нено Иванов, Минчо Иванов, Кирил Георгиев, Петър Великовски, Стоян Петров, Иван Тужаров и други — на брой повече от 25 души — смаяха всички със самоотвержения си труд. Те излязоха на лагер в полето и се прибраха в селото, след като беше отрязана брадата. Сутрин, докато дойдат другите кооператори на блока, младежите пожъваха цял чакъм, а вечер работеха до късно. И никой не чувствуваше умора, никой не се оплакваше от голямото напрежение, от трудните условия.

Дните се निжеха един след друг. Мина лятото. Дойде есента. Работата сякаш нямаше край. Есенната сента отново създаде големи затруднения. Впрегатният добитък не достигаше, а изпратените от МТС два стари трактора не можеха да окажат голяма помощ. Не можа да работи с пълна мощ и тракторът на стопанството, който му беше даден от държавата след национализацията на едрия земеделски инвентар. И все пак не бяха допуснати провали. Есенниците бяха засети в срок.

През тази есен се случиха и някои нежелателни неща. Семената бяха поставени в хамбара на бригадира Димитър Йорданов, на когото беше възложено да ги съхранява. Но когато започнаха да ги почистват за посев видяха, че в тях е хвърлен пясък. Оказа се, че жената на бригадира взела пшеница и, за да замаскира кражбата, хвърлила в хамбара пясък. Това възмути кооператорите. Свикано беше, събрание, което реши бригадирът да бъде изключен от стопанството и случаят да се предаде за разследване и санкциониране от държавните органи. Това провинение коштува скъпо на Димитър Йорданов. Почти през цялата следваща година той стоя извън редовете на кооператива и трябваше да понася сърдитите погледи и обидните подмятания на кооператорите.

През лятото, точно в разгара на жътвата, кооператорите бяха сгрени от голяма радост. От внесените в страната от Съветския съюз няколко товарни камiona един беше разпределен за тяхното стопанство. Председателят ходи чак във Варна да го получава. Неописуема беше радостта на кооператорите, когато посрещнаха своя нов собствен камion. Те

се качаха в каросерията му и с грейнали от усмивки лица минаваха през селото. През тази година камсионът, каран от първия шофьор Димитър Райков, свърши много работа. Райков не беше кооператор и в началото имаше доста разпръвки с родителите си, които не му разрешаваха да работи в ТКЗС.

Още от първата година в стопанството се поддържаха строг ред и здрава дисциплина. От кооператорите, които не спазваха правилника за вътрешния ред, които рушаха дисциплината, или хитруваха за сметка на другите, се търсеше строга отговорност. И нередко се стигаше до най-тежкото наказание — изключване. През януари 1948 г. Илия Ангелов Москов беше изключен от стопанството само защото, че не казал на комисията, която оценявала животните, че кобилата му има дефект в окото. Есенно време някои кооператори-зидари се опитваха да работят на частни строежи, но скоро се отказваха, защото биваха изправяни да отговарят пред общо събрание.

През есента на 1948 година кооператорите с ентузиазъм започнаха строежа на първия кооперативен обор. Той беше масивен с две крила за по 60 глави добитък. Високият му таван беше пригоден да се използва за склад на фуражи. Този първи обор създаде голяма радост на кооператорите. Те вече виждаха, че имат свой обор и добитъкът им е подслонен. Тогава те не са и помисляли, че след двадесет години в този стопански двор, до първата кооперативна сграда ще израснат още десетина постройки, че стопанският двор ще прилича на малко селище.

Отчетното събрание за резултатите от първата стопанска година протече при висок дух. Кооператорите бяха доволни от резултатите. Прибрана беше хубава реколта и вложеният труд беше добре възнаграден. През есента и зимата бяха риголвани 9 декара за лозов маточник. Направена беше и кофия за осигуряване вода за зеленчуковата градина. На годишното събрание кооператорите отчетоха хубавите си успехи, но не пропуснаха и да критикуват слабостите. Говориха и за предстоящите задачи на стопанството.

Силотеният, задружен живот в стопанството, постигнатите хубави успехи привличаха погледа на все повече частни стопани. Някои от тях пожелаха да бъдат приети в кооператива. През 1949 година на три пъти на общо кооперативно събрание се обсъждаха молби на частни земеделски стопани да станат кооператори. На 29 януари 1949 г. бяха приети за членове на ТКЗС 9 стопани, на 25 февруари — трима и на 14 август същата година — още двама.

Втората стопанска година на кооператива беше неблагоприятна. Имаше продължителна суша и реколтата остана слаба. Но посевите на кооперативното стопанство рязко се отличаваша от тия на частните стопани. Старателният гурод на кооператорите си беше казал думата. Тази разлика стана още по-очевидна през следващата година. Затова и към стопанството започнаха да поглеждат с надежда все по-голяма част от бедните и средни частни стопани. Те вече разбираха, че ако искат да се преборят със сиромашията, имат само един път — пътят на задружния труд. И тръгнаха по него — едни с пълна увереност, че утре ще бъдат по-добре, други — с някакъв неясен смут в душите, защото се бяха влезли в общата вълна, само за да не останат настрана от роднините или съседите . . .

На 20 август 1950 г. в градината на Петър Андреев се състоя общо кооперативно събрание. От членовете на стопанството отсъствуваха само четирима, на които работата не позволяваше да дойдат. Интересът на всички беше голям. Решаваха се съдбата на почти всички частни стопани от селото. Те бяха подали молби да бъдат приети в кооперативното стопанство. Събралието продължи дълго. Една по една се обсъждаше кандидатурата на всеки. Така бяха приети 336 нови кооператори. Около 25, предимно богати селяни, които бяха проявили вражеско отношение към народната власт и кооператива, не бяха допуснати в стопанството.

Работата в уголеменото стопанство обаче стана много по-трудна — и за ръководителите, и за кооператорите. Скоро дойдоха и първите разочарования. Надеждите на някои, че изведнаж всичко ще тръгне по мед и масло, не се сбъднаха. Имаше много пропуски в работата. Много неуредици. За враговете това беше добре дошло. Те насъскваха хората против кооперативното стопанство, хулеха ръководителите му. Някои от повоприетите кооператори се хванаха на вражеската въдица, започнаха да роптаят, да държат груб език. Наложих се на 21 септември 1950 г. да бъдат изключени от стопанството Иван Ст. Ганев и Христо М. Христов, които не искаха да внесат семената си и Иван Стоев Русев, защото не искаха да хули стопанството на публични места. Илия В. Събев пък беше изключен, защото преди да внесе овцете си в стопанството, без разрешение, закла голяма част от тях.

Трудностите през зимата бяха много големи. Фуражът бе малко и животните гладуваха. Но с активните усилия на старите кооператори и на по-съзнателните нови членове труд-

ностите бяха превъзможни. Дойде пролетта и работата в стопанството потръгна. Тези, които влязоха с общото течение, които доста време гледаха с едното си око навън, започнаха да посвикват с колективния труд, с новия си живот на кооператори. Да се излекуват по-бързо раните, получени от масовизацията, помогна и благоприятната за селското стопанство 1951 година. Родиха се богата реколта. Стопанството получи по 248 кг пшеница среден добив на декар, по 393 кг ечемик, по 2194 кг захарно цвекло, по 159 кг слънчоглед, по 115 кг фасул. Разпределено бе добро възнаграждение на труда и повечето хора бяха доволни.

Следващите години кооперативното стопанство неотклонно вървеше все напред, укрепваше в организационно и икономическо отношение. През 1953 г. за председател на стопанството беше избран Димитър К. Андреев. Но през есента той беше изпратен да учи в школата за председатели на ТКЗС. На мястото му беше избран Цанко Ил. Колев, който ръководи стопанството в продължение на две години. Завършил с успех школата, на 15 септември 1956 година Димитър Андреев отново пое ръководството на стопанството.

Кооперативът вървеше твърдо по своя възходящ път. Хората заработиха по-организирано и ентузиастично. Бригадирите и звеноводите вече не ходеха, както първите години след масовизацията, от къща на къща, за да викат кооператорите на работа. Всички знаеха задълженията си, всички се стремяха да бъдат безупречни в работата, да дадат по-голям принос за преуспяването на стопанството. Вече нямаше сила, която да може да отклони стопаните от поетия от тях път. Клеветите на враговете, карьеризмът на някои гладни за власт хора, непреодолените още колебания на някои кооператори — всичко това можеше да пречи, можеше да създава трудности, но не можеше да спре по-нататъшното развитие и укрепване на кооператива. Всеки нов ден силите на опона, което се опитваше да пречи, отмираха и всеки нов ден силите на опона, което тласкаше напред, нарастваха, ставаха по-големи.

Вярно, кооперативните събрания пак минаваха много бурно. Десетки изказвания, десетки въпроси. И голяма част от тези, които ставаха да се изказват, говореха с такъв тон, че човек би помислил, че те ненавиждат стопанството, искат да разстроят редовете му. А в действителност те говореха с такава острота за всеки пропуск, за всяка видяна от тях нередност, именно, защото обичаха стопанството си, защото искаха то по-бързо да крачи напред.

ПО ПРИМЕРА НА ПИОНЕРИТЕ

Кооперативното стопанство в Бойка, обединено с ТКЗС „Кина Василева“ в Копривец, подбра двайсетте. Образувано през пролетта на 1948 г., стопанството измина славеи път. Първите кооператори, които тогава още не разбираха силата на кооперативния строй, срещнаха по пътя си много трудности, преживяха много неприятности, но в края на краищата успяха. Техният пример последваха почти всички стопани от селото.

Всъщност за ТКЗС в Бойка се заговори много отдавна. Партийната организация на няколко пъти обсъжда този напълно въпрос. На 2 септември 1945 г. по инициатива на комунистите бе свикано извънредно общо събрание на кредитната кооперация „Зора“, ръководено от тогавашния председател на кооперацията комуниста Радой Минев. В дневния ред фигурираше една единствена точка: откриване на трудово-земеделски производителен отдел към кредитната кооперация. В своите изказвания Радой Минев, Иван Топчиев и другите активисти показаха най-правилния път, по който следва да тръгнат земеделските стопани, ако искат да се избавят от нищетата и глада. Присъстващите приеха предложението, и, макар че някои не бяха напълно убедени, единодушно гласуваха.

Ала ТКЗС в Бойка не беше образувано. Сериозна пречка се явиха някои комунисти, които продължаваха да се колебаят. Когато ги питаха защо не искат да станат кооператори, те отговаряха:

— Синът ми учи в града. Сами ще се съгласите, че като частник по-лесно ще мога да го издържам.

— Къщата ми се събаря. Трябва да си построя нова. А като вляза в ТКЗС едва ли ще ми остане време да помисля за това!

Зад тези мотиви обаче се криеше страхът. Пък и сторонниците на новото нямаха опит те самите не разбираха как ще тръгне работата и не успяваха да разбият неправилните схващания, наслени от близкото минало. Годините се шухеха. Ломчерковчани продължаваха да работят по старому.

— Няма за кога да отлагаме. Съседите ни от Дряновец и Бей Върбовка преди година се кооперираха и вече живеят по-добре от нас — заяви на партийно събрание тогавашният председател на Отечествения фронт Радой Минев.

В този дух се изказаха и други. Последва решение. Комунистите се заеха да убедят хората. Това те вършеха на събрания, по мегдани и в кръчмите — винаги, когато имаха възможност разказваха за успехите на съседите, разкриваха перспективите, които крие кооперативното обработване на земята. Така се стигна до оня паметен ден, 24 май 1948 г. В салона на народното читалище „Земеделец“ дойдоха стопаните, които бяха решили да скъсат със старото. Председателското място зае най-старият между тях — Кольо Кънчев Ралев.

— Настъпи времето, когато и ние трябва да се обединим — каза председателстващият. — Само стопанството ще ни помогне да се избавим от тежкото положение, в което се намираме сега.

Изказалите се след това подкрепиха предложението да се образува трудово-земеделски производителен отдел към кредитната кооперация. Събранието се обяви за учредително.

Радой Минев,
първи председател
на ТКЗС в Бойка

Белчо Йонев,
бивш председател
на ТКЗС в Бойка,
сега главен агро-
ном на обединено-
то стопанство

Симеон Узунов,
бивш партиен сек-
ретар и замест-
ник - председател
на ТКЗС в Бойка

За членове на ТКЗС се записаха: Кольо В. Дончев, Христо М. Кубаков, Петко К. Узунов, Петко В. Петков, Кольо К. Ралев, Радой Минев, Тотю Ц. Кръстев, Нено Р. Трифонов, Трифон Р. Трифонов, Рашко Д. Рашев, Димитър П. Ганчев, Димитър И. Цанев, Михал Ст. Пенчев, Кольо Н. Маджаров, Цана Ангелова, Йордан Г. Тотев, Пенчо Рашков, Михаил Ив. Кенарев, Иван П. Донеv, Марийка Георгиева, Белчо Цанев, Кольо Т. Кубаков и Иванка Неделчева — 23 домакинства с около 900 дка земя.

В стопанския съвет бяха избрани: Радой Минев за председател и Петко К. Узунов, Михаил Стоянов, Кольо Нейков и Пенчо Р. Пенчев за членове, а Тотю Цанев и Христо Митев — за запасни. В контролния съвет влязоха: Михаил Ив. Кенарев, Рашко Дончев и Нено Рашев за членове и Иван Петков и Димитър Йовов за запасни.

Правилникът на трудово-земеделския производствен отдел бе прочетен член по член, след което събранието го прие в окончателна форма с абсолютно мнозинство. По чл. 78 от правилника се реши възнаграждението да се разпределя както следва: 30 на сто за земята, 60 на сто за труда и 10 на сто за фондовете.

Есента се записаха нови 7—8 домакинства. С техните шви и фондовете бяха набрани необходимите декари земя.

Партийната организация беше многобройна, но част от членовете ѝ отказаха да влязат в ТКЗС. Комунистите Цаньо Радев, Райко Генков и Тодор Колев, които се смятаха за добри земеделски стопани, подхвърляха над път и под път:

— Събраха се едни земеделци, дето рало не са хващали. Тя, работата, затуй толкоз е тръгнала... .

През 1949 г. партийната организация отново ги покани да влязат силите си. Те пак отказаха. Тогава бяха изключени от редовете на организацията. Някои комунисти влязоха в стопанството по време на масовизацията. Други като Стоян Колев, Рашко Илиев и Цаньо Колев, които работят на горското стопанство, продължават да стоят вън от кооператива.

Другите въпроси как да е бяха решени. Ала стопанството си нямаше счетоводител. Потърсиха Станчо Тодоров, който беше завършил 5-месечен курс.

— Как е възможно! Баща му не е кооператор — възрази някой.

— Не е, ала ще го вземем, защото без счетоводител не може — настоя тогава председателят на ТКЗС.

Така и стана. Две години по-късно Станчовият баща стана кооператор и това поуспокои хората.

Стопанството в Бойка първата година съществуваше само на книга. Фактически то започна да действа през есента, след като кооператорите си обраха царевичката. Най-напред ръководството се зае да оцени добитъка и инвентара. За късо време стопанството събра 23 чифта работни коне и волове и няколко крави, които бяха групирани и настанени в оборите на кооператорите. Каруците, плуговете и другите земеделски сечива бяха зачислени на каруцарите, които продължаваха да ги държат у дворовете си. Разбира се, това не стана така леко, защото някои стопани се стремяха да задържат за себе си по-хубавите крави или пък укриваха кой плуг, кой друго някакво сечиво. Иляз Юсеннов и Ахмед Реджебов, които бяха безимотни, станаха овчари на кооператива.

Същата есен бяха събрани семената. Единствената полеводна бригада бе разделена на звеза от по 15 мъже и жени. Първият бригадир Тотю Цанев взе мерки и през октомври бяха засети 600—700 дека есенници. Сяха само мъжете.

По същото време от МТС — Горна Манастирица бе изпратен един стар трактор. Появяването на първата селскостопанска машина в селото предизвика колкото радост, толкова и учудване. Беше суша. Никой не вярваше, че лемежите ще влязат в коравата почва.

В този есенен ден местността „Караорман“ беше оживена. Кооператорите събраха синурите на току-що оформенния малък блок, изрязваха и изнасяха в края неприбрания още царевичак. Дойдоха и много частници. Всеки искаше да види с очите си как ще оре тракторът. Макар и на буци машината обърна блока, което се отрази благоприятно на реколтата. Кооперативната пшеница стана хубава, много хубава. Частниците скубяха посевите си, защото не бяха израсли.

Есента и рано през пролетта с трактора бяха изорани и площите за пролетниците. Стопанството прибра по-високи добиви царевичка, слънчоглед и фасул. Особено се възхищаваха хората от кооперативния бостан, в който имаше много едри дини. Това лято частниците почти не ядоха дини.

По-трудно беше с добитъка, тъй като беше пръснат из селото. Кооператорите, в чиито обори имаше животни, отделяха повече внимание и грижи за „своите“ коне, волове и крави. Но стопанството събра достатъчно фураж и селкостопанските животни сравнително добре прекараха зимата. Дял за това имаше и Кольо Нейков Маджаров, който, като

първи животновъден бригадир на стопанството, непрекъснато ходеше от обор в обор и изискваше от кооператорите еднакво да се грижат за всички коне, волове и крави.

На следната година стопанството закупи един шаер, който се използваше повече за транспорт. Караше го Николай К. Маджаров, който единствено имаше някакви познания в тази област. През лятото с шаера бе теглена жътварката, а също и косачката, с която бяха прибрали люцерната и ливадното сено. Даже с шаера ходиха на помощ на дряновецкото кооперативно стопанство.

През есента след шаера бе закачена ловчанската сеялка. На редовсеялката бяха стъпили Васил Петков и Петър Пончев. След тях се вдигаха облаци прах. Жената на председателя Иванка, която за пръв път виждаше машинна сеитба, се провикна:

Хей, какво правите, бе? Семето остава на повърхността!
Ала сеячите не я чува.

През есента бе доставено ремарке, с което извозваха кооператорите до блоковете, а по-сетне изкарваха с него захарното цвекло, зеленчуците.

В „Дюзлюка“ под селото имаше зеленчукова градина, която се използваше от общината. С образуването на стопанството към него бе прехвърлена и тази земя. Пръв бригадир на градината стана опитният майстор Стоян Иванов.

Трудности имаше, но с всеки изминал месец и година стопанството укрепваше и армията на кооператорите растеше. През 1950 година в ТКЗС влязоха всички стопани, с изключение на 18—20, които или не желаеха да станат кооператори, или пък стопанството не ги приемаше.

Приемането на новите членове стана на голямо събрание. Мнозина се увлякоха със стихията, неубедени. Затова пък, когато трябваше да се разделят с парчетата земя и с добитъка си, започнаха да се огъват. Някои подадоха заявления за напускане на стопанството. Изтъкваха най-различни причини. Но партийната организация, комунистите и кооператорите, които вече бяха натрупали опит, ги разубедиха, помогнаха им правилно да оценят положението си. Всички до един изтеглиха обратно заявленията си.

През 1950 г. новите кооператори внесоха в стопанството два камиона. От машинно-тракторната станция изпратиха други машини. Все повече селскостопански процеси се механизираха, а заедно с това се облекчаваше и трудът на кооператорите. Развиваше се и животновъдството. Пред стопан-

ството изникваха нови проблеми, които следваше да бъдат решавани в интерес на кооператорите и народното стопанство.

Първият председател на стопанството Радой Минев е завършил IV отделение. Първия си баща той не помни. А когато почива и вторият, бил на 7 години. Едва 12-годишен той започва да обработва 12-те декара, които наследява от баща си. От 1922 до 1932 г. той е строител. Строи къщи в Николаево, Лозен, Осиково и къде ли не. По-късно го оземляват с 5 дка и Радой отново се хваща за ралото. Обработка фондови ниви и земя на самотни старци.

Радой Минев е един от будните селяни. Той е основател на кредитната кооперация в селото, последователно се бори за народното добруване. Фашистката власт го осъжда на 15 години. В затвора окончателно оформя своя мироглед и става комунист.

Прехвърлил много години зад гърба си, вече доста изморен, Радой Минев пожела да бъде освободен от председателското място. Кооператорите се съгласиха и на събраниято през 1952 г. за председател избраха тогавашния председател на селския народен съвет Стефан Минчев, който беше по-млад, енергичен. Но Стефан работи до края на лятото и заболя. И като нямаше подходящ човек, убедиха Радой Минев да продължи работата.

На събраниято през 1953 година за председател на стопанството беше избран полевъдният бригадир Йордан Русinov, който положи немалки усилия, за да върви кооперативът все напред. По призива на партията и народното правителство през 1955 г. в селото се завърнаха Белчо Йонев, който дотогава работеше в управление „ДЗС“ на Министерството на земеделието, и Симеон Узунов от околнийския комитет на БКП — Бяла. Първият бе избран за председател на стопанството, а вторият — за секретар на партийната организация. От 1959 до 1966 г. Узунов беше заместник-председател на ТКЗС, а сега партиен секретар и тракторен бригадир.

Белчо Йонев бе председател на ТКЗС до обединяването. За тези няколко години стопанството още повече се укрепи. Трудоденят от 4,5 лв. натурално и парично възнаграждение достигна 16,50 лв. (тогавашен курс). През 1956 г. в местността „Пазвантската чешма“ бе изграден малък язовир, от който бе осигурена вода за 150 дка зеленчукова градина. През следващата година бе завършен първият хамбар за 500 тона зърно. Сложено бе началото на стратификалната за облагорождане и стратифициране на лозички. Работилниците бяха

събрани на едно място. Над стопанския двор бе изграден овчарник за 250 майки. Трайните насаждения бяха увеличени с още 150 дка. Стопанството закупи първия камион „Стар“ от Пловдивския панаир.

Управителният съвет, активно подпомогнат от партийната организация, успешно реши и много други въпроси, които допринесоха още повече да се укрепи кооперативът — организационно и политически. Хората, уверени в своето бъдеще, вече работеха с ентузиазъм и съзнателно, за да произведат повече и по-евтина селскостопанска продукция.

СТЪПКИ КЪМ БЛАГОДЕНСТВОТО

Бедните и средните селяни от Копривец посрещнаха с голяма радост и въодушевление деня на победата — Девети септември 1944 г. Радваше ги възможността да скъсат с примитивното земеделие и да тръгнат по пътя на колективното обработване на земята. Ала тази възможност те дълго не можаха да използват, дори и след като в съседното село Дряновец бе изградено трудово-кооперативно земеделско стопанство. Станеше ли дума за ТКЗС, богатите надигаха глави и използваха всички средства, за да разубеждават честните стопани, да черпят успехите на кооперативния строй.

Но и партийната организация в селото не стоеше със скръстени ръце. Комунистите, повечето от които бяха напълно убедени в ползата от ТКЗС, полагаха големи усилия, за да разбият вражеската дейност и с конкретни примери изтъкваха предимствата на колективното обработване на земята. Така, в ожесточена борба между привържениците на новото и старото, се стигна до оня паметен ден на 1950 година.

Беше 2 юни. В салона дойдоха 46 стопани. За председател на събранието бе избран Петко Великов, който беше най-старият между присъстващите, а за секретар Георги Христов. Председателят на селския народен съвет Георги Драганов, който беше един от инициаторите за образуване на ТКЗС в селото, подробно разясни целите и задачите на трудово-кооперативните земеделски стопанства. Пред събралите се говориха Васил Кенарев — първи секретар на околийския комитет на БКП в Бяла, и Стоян Халачев — председател на околийския народен съвет. 37 от присъстващите земеделски сто

пани, които дадоха съгласието си, се обявиха за учредители на ТКЗС „Христо Ботев“ в с. Копривец. Това бяха: Георги Драганов, Велико Петков, Трифон Митев, Иван Атанасов, Петко Великов, Димитър Георгиев, Велика Йорданова, Симеон Георгиев, Йордан Йорданов, Марко Маринов, Марин Петков, Николай Георгиев, Дани Тодоров, Тодор Митев, Радиков, Стефан Стоянов, Иван Колев, Валентин Великов, Георги Великов, Яким Иванов, Николай Еленин, Борис Атанасов, Йордан Колев, Георги Христов, Симеон Петров, Тодор Тодоров, Найденов, Димитър Цанков, Димитър Ангелов, Петър Стойчев, Стефана Стоянова, Начо Маринов, Петко Петров, Марин Петров, Нецко Иванов и Иван Петров.

След това на събранията останаха само учредителите, които разгледаха член по член Устава на ТКЗС. Събранията гласува на всеки член да се оставят за лично ползване по 4 дка земя, по една крава или биволица с приплода или по 2 саавски кози с приплодите, по 2 свине-майки, от които една с прасенцата, по 3 овце и по 5 пчелини кошера. Инвентарната вноска бе определена на 2000 лв. за всеки декар вносена земя. Чистият доход се реши да се разпределя така: 10 на сто за фондовете, 30 на сто за рента на земята и 60 на сто възнаграждение на труда.

Кооператорите единодушно избраха първия управителен съвет в състав: председател Георги Драганов, заместник-председател Трифон Митев и членове Петко Великов, Иван Атанасов, Димитър Георгиев, Симеон Георгиев и Велика Иванова. В контролния съвет бяха избрани Йордан Йорданов за председател, Марко Маринов за секретар и Марин Петков за член. За подгласници бяха утвърдени Тодор Митев, Радик

Бивши председатели на ТКЗС в Копривец:

Георги Драганов,
Илия Николов,
Велико Петков,
Драган Николов и
Димитър Кючуков

ков, Николай Георгиев и Дани Тодоров. Събрашето избра за домакин на стопанството Васил Великов.

Ала трудностите едва сега започваха. Те се проявиха най-много, когато трябваше да се оценят и приберат инвентарът и селскостопанските животни. Изникна въпросът, къде да бъде стопанският двор? Всеки се стремеше той да бъде по-близо до махалата му. Но падделя предложението дворът да бъде срещу селото. Оформяването на петте блока от по около 200 дка засегна интересите на частните стопани, които реагираха, заплашваха.

Инвентарът бе оценен и предаден на каруцарите срещу разписка. Животните бяха арегруирани и оставени в частните оборни. Изградени бяха полевъдни бригади. За бригадирни определени Йордан Ангелов, Илия Тодоров, Велчо Петров, Илия Николов, Стоян Петров и други. Ангел Ива. Калчек стана майстор-ръководител на зеленчуковата градина. Ради Петков и Петко Стефанов — животновъдни бригадирни, а Стойчо Тодоров — строителни.

Макар и с известни трудности, работата в стопанството тръгна добре. На 22 юли с. г. бе свикано общокооперативно събрание, което обсъди въпросите по прибирането на сламата и фуража, разгледа и утвърди посевните норми и т. и. Георги Драганов с тревога съобщи, че не всички кооператори минават със сламата през кантаря. Той предложи и събрашето прие да се съберат 100 на сто овцете от дворовете на членовете. Уточни се стопанството да има 6 чифта коне, 5 чифта крави и 2 чифта волове. Определена бе комисия, която да събере овцете, в състав: Николай Георгиев, Иван П. Димитришев и Симеон Георгиев. За овчар на стопанството бе назначен Иван К. Обчилареки, който по-сетне се отказа и на него-

ното място бе поставен Ангел Хвърчилков. За канцелария на стопанството се определи дюкяна на Кольо Начев.

Още в първите дни новото кооперативно стопанство завоюва известни успехи, които не останаха скрити за частниците. И на следващото общокооперативно събрание, което се състоя на 28 юли, бяха приети 13 нови членове. Всъщност кандидатите бяха повече, но събранието отказа да приеме такива стопани като Начо Ангелов, който искаше да влезе в стопанството без работна ръка, Кольо Колев, Георги Попов и други.

В края на м. юли, когато се състоя четвъртото събрание, бяха приети 33 нови членове. Не бе приет само Цанко Тодоров. Тогава се реши към кооператива да се изгради птицевъдна ферма и за втори овчар бе назначен Паун Колев.

Дълго ще се помни денят 5 септември 1950 г. Тогава общокооперативното събрание в Копривец прие нови 456 членове.

През първата година работите в стопанството протичаха бурно. Изникваха много въпроси, които чакаха решения. Управителният съвет на ТКЗС често заседаваше. Понякога той правеше заседанията си съвместно с бюрото на партийната организация, особено когато трябваше да се решават кадрови и други по-важни въпроси.

В заседанието си от 8 октомври 1950 г. управителният съвет реши към стопанството да се открие опитна лаборатория. В едно от по-късните заседания бе обсъден въпросът за изхранването на добитъка. Лятото беше неурожайно. Пък и сено, което дадоха кооператорите, не беше достатъчно. Някои кооператори, на които беше възложено да отглеждат животни, робуваха на собственичеството. Установено бе, че Стоян К. Ангелов дава на „своите“ животни сено, а на останалите — слама. Такава слабост допускаха Иван Михалев и други.

На 31 декември 1950 г. се състоя съвместно заседание на управителния съвет и бюрото на партийната организация. По молба на Георги Драганов, който се беше записал да следва агрономство, управителният съвет и бюрото го освободиха за 50 дена и за председател бе избран Илия Николов.

Бурно, много бурно протече кооперативното събрание, което се състоя на 25 януари 1951 г. Димитър Цанков прочете предложението на управителния съвет и бюрото на партийната организация за изключване на някои членове, които не дадоха семена за посев, укриваха фуража, конете си, или пък не се явяваха на работа.

— Със саботьори социализмът не може да бъде постръен — каза тогава председателстващият събраниео Йордан Йорданов.

Кооператорите огледаха деянията на всеки един от предложените и единодушно гласуваха за тяхното изключване от ТКЗС. Това дойде като студен душ за онези, които смятаха, че в стопанството всичко е позволено. Дисциплината сред кооператорите се затегна.

На годишното отчетно събрание, което се състоя на 28 януари 1951 г., бе избран нов управителен и контролен съвет. За председател на стопанството остана Илия Николов. На следващото общокооперативно събрание, състояло се на 12 февруари, бе приет пролетният посевен план. По-късно, по решение на общото събрание към бригадите, звената и карачите бяха прикрепени земята, инвентарът и добитъкът, с което се внесе известен ред по използването им.

С настъпването на пролетта, работата се нормализира. Кооператорите започнаха редовно да участвуват в производството. В тяхна помощ бяха и машините, които им изпращаше станцията в Горна Манастирица. Георги Драганов, който се върна от София, отново стана председател на ТКЗС. През 1952 г. кооперативното събрание избра за председател Драган Николов, който работи в продължение на една година. През 1953/54 г. председател на стопанството беше Велико Петков.

Месеците и годините се нижеха. Хората свикнаха с работата и все по-добре изпълняваха задълженията си. Мнозина кооператори и кооператорки се отличиха в производството като механизатори, полеведи, градинари и животновъди. Кооперативът привлече специалисти, които успешно ръководеха селскостопанското производство. Стопанството набираше сили, укрепваше. Но заедно с това се увеличаваха задачите, изпълненнето на които изискваше подготвени кадри, ръководители, които ще поведат хората към още по-големи успехи. През 1955 г. за председател на ТКЗС бе изгледен офицерът Димитър Кючуков, който оглавява стопанството до обединяването. Кооператорите от Копривец още повече затегнаха редиците си и отбелязаха не една победа на селскостопанския фронт.

КОЛЕБАНИЕТО Е ПРЕДОЛЯНО

Бистренци е най-малкото съставно село на обединени кооператив. Има около 1600 жители, а обработваемата му земя не надхвърля 12 000 декара. За да изкарат прехраната на семействата си, повечето от бедните и средните селяни бяха принудени да ходят на градина в чужбина. Нивите обработваха жените и децата им. След Девети септември повечето от градинарите се завърнаха в село, но навикът и желанието им да ходят на работа в чужбина дълго време не ги папускаше. Затова и много от тях в началото не подкрепяха идеята за изграждане на кооперативно стопанство.

Големи трудности за кооперативното дело създадоха и разгорелите се остри политически борби в селото през първите години след народната победа. Партийната организация беше неукрепнала, а голяма част от членовете на земеделската дружба бяха заблудени от привържениците на Никола Петков. Отношенията между привържениците на народната отечественофронтовска власт и опозицията много се изостриха.

В тази сложна и трудна обстановка комунистите и отечественофронтовците трябваше да отделят и изразходват много сили за укрепване на народната власт. Въпреки това не беше забравена и идеята за коопериране на земята. Особено се засилиха инициативите в това отношение, след като в съседното село Дряновец беше изградено кооперативно стопанство. Тогава почти не минаваше събрание или заседание, на което да не се разисква по този въпрос. Най-дейни агитатори на кооперативното дело бяха комунистите Кольо Митев, Илия Бозаджиев, Григор Д. Ганев, Кольо Ленов, Димитър Дончев, Младен Костадинов, Георги Мирков, Георги М. Стоянов, Йордан П. Йорданов, Коста Ив. Ботев, Ангел Върбанов и други. Но силите не достигаха. Противниците на кооперативния строй бяха много, имаха голямо влияние в селото. Те имаха болшинство и в кредитната кооперация. Затова и двете събрания, проведени през 1947 г., на които трябваше да се вземе решение за откриване на земеделски производствен отдел към кооперацията, завършиха безуспешно.

Крепостта на неверието и колебанието беше превзета едва през лятото на 1950 година. За целта беше успешно използвана разгърнатата широка организаторска и политическа работа за изпълнение на държавните зърнодоставки. На стопаните се разясняваше подробно, че селскостопанското производство ще може да се увеличи и ще има достатъчно храни и за държавата, и за стопаните, само ако се организира колективно обработване на земята. Тогава и земеделският труд значително ще се облекчи, защото повече от процесите ще бъдат механизирани. В разяснителната работа дейно се включиха и младежите. Особено активни бяха Коста Пенев, Иван Йор. Карасапски, Иван Ив. Агаларов, Иван Ст. Ботев, Маришка Ив. Агаларова, Христо Кочев и др. Проведени бяха партийни, отечественофронтовски и общоселски събрания. И голяма част от селските стопани бяха склонени да станат членове на кооперативното стопанство.

Учредителното събрание се състоя на 23 август 1950 год. На него беше избран първият управителен съвет с председател Никола Христов Кочев, зам. председател Кольо Ленов и членове: Тодор Н. Курдов, Стоян Ив. Рашков, Кольо П. Славов и Коста Ив. Ботев. В контролния съвет бяха включени Илия Т. Бозаджиев — председател и членове — Марин П. Халачев и Пеню Ст. Пенев.

В списъка на учредителното събрание се записаха стопаните: Кольо Преплювков, Димитър Георгиев, Григор Ганев, Йордан Иванов, Илия Бозаджиев, Кера Ботева, Коста Ботев, Димитър Иванов, Тодор Топалов, Кольо Ленов, Атанас Йоргов, Атанас Кушев, Георги Стоянов, Никола Кочев, Янко Змейски, Павел Павлов, Илия Славев, Тодор Ленов, Стоян Ботев, Марин Кельов, Марин Генков, Гана Генкова, Васил

Бивши председатели на ТКЗС в Бистренци:

Никола Кочев

Цвятко Атанасов

Иван Стоянов

Ботев, Христо Агаларов, Сава Ботев, Ангел Вълев,
Тодор Курдов, Стефан Витанов, Марин Халачев,
Христо Н. Славов, Янко Ганчев, Петко Витанов, Ан-
гел Тошков, Станчо Христов, Стоян Иванов Рашков,
Стоян М. Ботев, Къна Бояджиева, Никола Ганчев, Кина Змей-
ска, Пенчо К. Пенчев, Калчо Енчев, Цоньо Стоянов, Иван Ст.
Халачев, Никола Войников, Димитър Карасански, Коста Чуш-
ков, Тодор Йорданов, Иван Карлев, Недялко Стоянов, Хри-
сто Борисов, Христо Пенков, Атанас Бойчев, Христо М. Пен-
ков, Йордан Карасански, Стоян Н. Ботев, Пеньо Пенев, Или-
я Рашков, Иван Дончев, Иван Митев, Стоян Черкезов, Първан
Ил. Първанов, Йорго Агаларов, Андрей Парашкевов, Иван
Ружев, Петко Илиев, Кольо Славев, Стоян К. Ботев, Нено
Ненов, Иван Ив. Агаларов, Радка К. Василева, Георги Сла-
вев, Марин Йорд. Топалов, Младен Иванов.

На девети септември 1950 г. бяха приети нови 46 коопера-
тора и на 5 октомври — още 12.

За полевъдни бригадири бяха избрани Иван Ив. Агала-
ров и Тодор Алекснев, а за животновъден — Атанас К. Бой-
чев.

Макар и да започна по-късно своя живот, стопанството в
Бистренци срещна и преодоля почти същите трудности, пре-
живени от всички стопанства в началния им период. Първото
сътресение се получи, когато се събираха земята, инвентарът
и животните. Трудно беше на хората да се разделят с ниви-
ците и добитъка си, към които бяха тъй много привързани.
Затова и не можа да се мине без мърморни, плач и клетви от
страна на някои жени. Но комисията си свърши работата.
Животните бяха събрани и настанени в няколко временно
приспособени за целта частни обора. Оформени бяха блокове
в местностите с най-хубава земя.

Дойде време за есенната сента и кооператорите започ-
наха колективната работа. Без машини, само с впрегатния
добитък те преораха и засяха земята за по-малко от три сед-
мци. В разгорялото се по сента съревнование стопанство-
то в Бистренци излезе на първо място в Беленска околия.

Незабравима ще остане със своите трудности и тревоги
зимата през 1950/51 година. Животните едва бяха презимува-
ни. Повечето от кооператорите нямаха фураж, а никой от те-
зи, които имаха, не пожелаха да го внесат в стопанството.
Дори и слама не беше събрана достатъчно. Трудно беше и да
се контролира изхранването на фуражите. Тъй като живот-
ните бяха събрани на малки групи в частни обори. Но кому-

нистите застанаха на своя пост. За всеки обор беше определен партиен отговорник, а за отгледвачи бяха натоварени най-съзнателните кооператори. Да се грижи за най-слабите и окраставели коне сам пожела Илия Ганчев и успешно се справи със отговорната си задача. С общите усилия на всички кооператори, с активното действие на партийната организация и на другите политически и масови организации трудностите бяха преодолени. Доиде пролетта, животните се хванаха за зелена храна и се посъвзеха.

Новото, прогресивното в живота винаги се ражда и утвърждава след упорита борба със старото, назадничавото. И кооперативът в село Бистренци още от първите си дни поведе упорита борба с противниците си, с консерваторите и поклопниците на частното земеделие. Най-злостни негови врагове бяха опозиционерите-николапетковисти. Те създадоха фронт срещу стопанството и започнаха организирано настъпление за разлагане на редниците му. Вражеската агитация насочи вниманието си главно към по-неустойчивите и неубедени кооператори. Тях разубеждаваше, тях насъскваше противръководството на стопанството. За да се укрепят кооперативните редове, наложи се да бъдат изключени от стопанството Тодор Енев, Димитър Бозаджиев, Михал Халачев, Недялко Черкезов и др. Това оказа полезно въздействие. Злите одумки и клевети скоро бяха преустановени. Работата в стопанството тръгна по-спокойно и организирано. Тези, които не бяха напълно убедени, които доста време гледаха с едното си око навън, започнаха да посвикват с колективния труд, с новия си живот на кооператори.

През лятото се роди хубава реколта. По 224 кг пшеница средно от декар прибра стопанството, по 159 кг слънчоглед, по 2445 кг захарно цвекло. Разпределено бе добро възнаграждение на кооператорите. На състоялото се през зимата първо годишно-отчетно събрание всички кооператори бяха доволни и участваха активно в разискванията. За председател на стопанството беше избран Цвятко Атанасов.

Следващите години кооперативното стопанство неотклонно вървеше все напред, укрепваше в организационно и икономическо отношение. Но възможностите му да разширява бързо материално-техническата си база бяха ограничени, защото бе малко — притежаваше само около 4000 дка земя. Две трети от останалата обработваема площ на селото се притежаваше от частните земеделски стопани. Наложително бе по-скоро да се масовизира стопанството, за да увеличи своята мощ.

Но частните стопани, макар и да виждаха предимствата на кооперативното обработване на земята (кооперативът ежегодно прибираше по-високи добиви и трудът на хората му обичаше по-богато възнаграден), не проявяваха желание да станат кооператори. Възпираха ги някои слабости, които се допуснаха в стопанството — стремеж на председателя и някои други ръководители да се облагодетелствуват от общото, не добро стопанисване и опазване на кооперативното имущество, пропуски в организацията и нормирането на труда и пр.

С активната помощ на окръжния и околийския комитети на партията комунистите от Бистренци се заеха да отстранят слабостите. На партийно събрание беше решено да бъде поискан да се върне в село и да бъде издигнат за партийен секретар Ангел Д. Лазаров, който по това време работеше в гр. Русе. В началото на 1955 година той пристигна в родното си село и се зае да укрепва партийните редове. По-късно на работа в родното си село беше изтеглен и комунистът Иван Иванов. На състоялото се през юни 1955 г. събрание кооператорите единодушно го избраха за председател.

Първата задача, с която се зае новото ръководство на стопанството, беше да създаде плановост и ред в работата. Въведен бе и строг контрол върху материалите и трудовите разходи. Взети бяха мерки и за опазване на кооперативното имущество. Управителният съвет и специалистите изготвиха подробен план за разширяване материално-техническата база на стопанството, чието изпълнение стана основна задача. През есента кооператорите риголваха на ръка мястото и през пролетта засадиха първото 25 декара лозе. Йорго Маринов беше изпратен на курс по лозарство и като се завърна, поведе ръководството на този отрасъл. Организирано беше производството на лозов посадъчен материал, с който бяха засадени първите 120 дека лозя в местността „Долните лозя“, а следващата година още 200 дека. През 1956 г. стопанството достави първия си камцион, а следващата година — още два. Купени бяха от Виланско 60 попови кравички, с които беше поставено началото на високопродуктивна кравеферма. И още на следващата година стопанството се нареди на трето място в околията по получен млеконадой.

През есента на 1955 г. комунистите и активистите на стопанството започнаха настъпателна разяснителна работа за приналичане на частните стопани в своите редове. Аргументите на агитаторите бяха прости, но ясни и убедителни. „Сега стопанството ни диша с един дроб — говореха те. — Стопан-

ствата от съседните села, които са масовизирани, бързо набират мощ и ни изпреварват. Колкото по-късно се масовизира нашето стопанство, толкова повече ще загубим, защото ще изостанем". Но резултатите не идваха. Никой от частните стопани не смееше пръв да се реши. Тогава агитацията беше насочена към най-влиятелните хора в село, чийто пример биха последвали всички. Така и стана. Подадоха заявление първите 5—6 влиятелни стопани и само няколко седмици след това се юрна цялото село. Само 4—5 частника останаха извън редовете на ТКЗС.

Масовизирането на стопанството не създаде такива големи затруднения, както в масовизиралите се през 1950 година села. Хората бяха убедени, внесоха всички си инвентар, добитък и фураж и още от първите дни повечето от тях работиха съзнателно.

С ОБЕДИНЕНИ СИЛИ

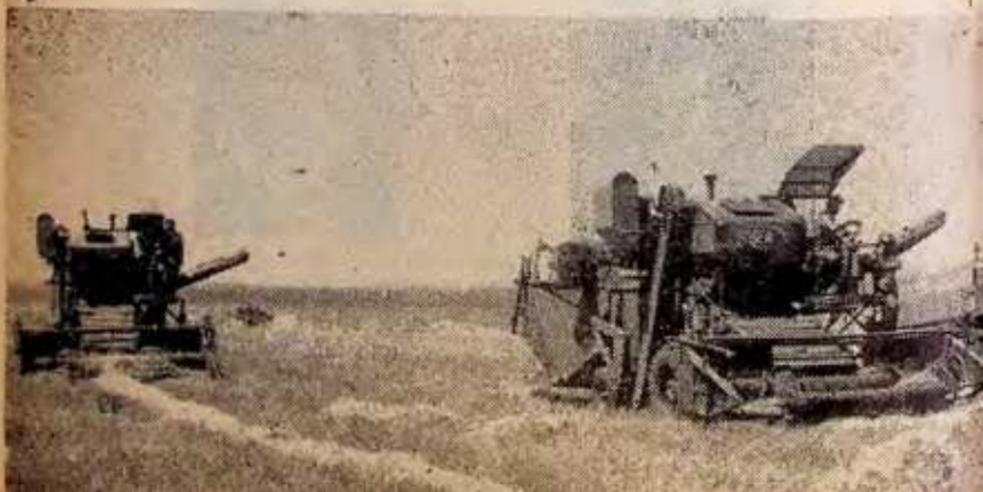
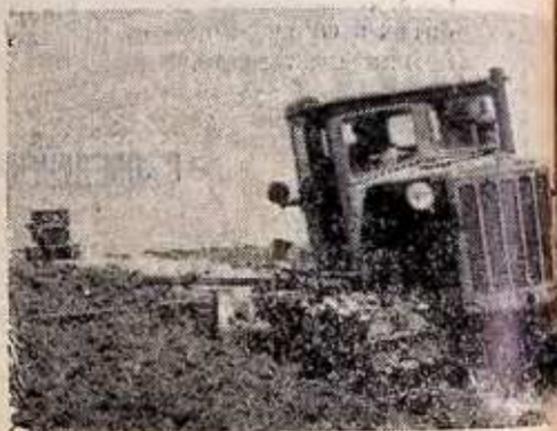
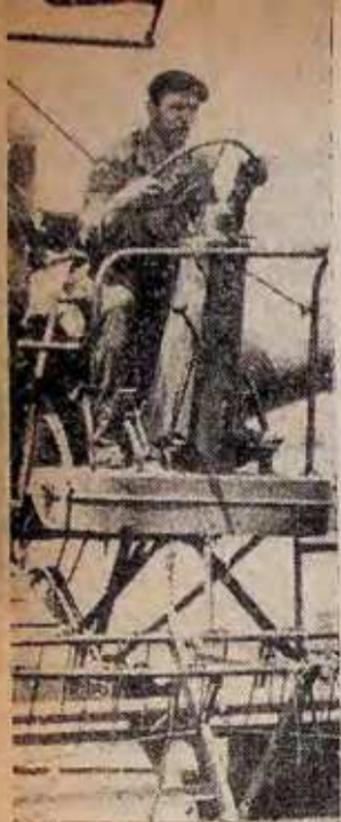
Годините се нижеха една след друга. Стопанствата в четирите села продължаваха своя възходящ път. Но възможностите им да разширяват материално-техническата си база, да специализират и концентрират производството бяха огра-

Кольо Ленов,
председател на обединения
кооператив

Петър Георгиев,
секретар на общинския
партиен комитет

Комбайнерът Кольо Кенарев

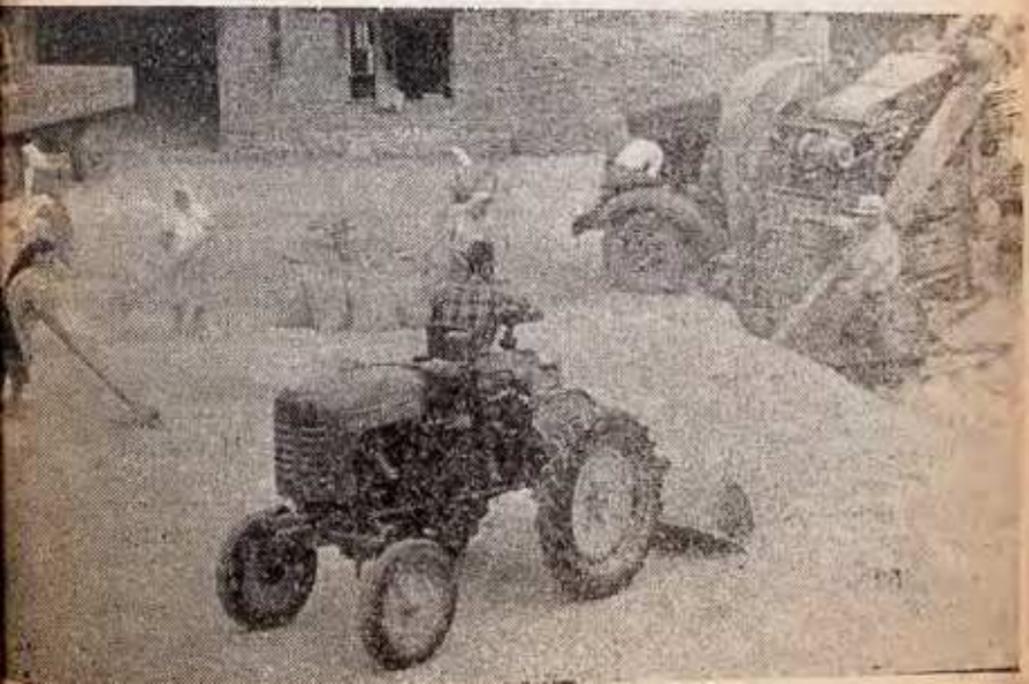
Председателят на ТКЗС К. Лелов и бригадирът Иван Генов в един от пшеничните блокове

Дълбока оран в с. Бистренци

Жътва на един от блоковете в с. Дряновец

Велико Върбанов прави проверка на противопожарните съоръжения на комбайна на Петър Маринов

На зърноплощадката в село Копривец

инчени. Затова идеята да се уедрят, като се обединят по няколко заедно, беше посрещната радушно и възприета еднородно. Разбира се, и този път не мина без препирни и недоволни мърморения. Някои от кооператорите в Бистренци искаха да се обединят с ТКЗС — Бяла, други — с Пет кладенци. Надделяха тия, които поддържаха предложението да слоят силите си с дряновчани. Стопанствата в Бистренци и Дряновец през октомври 1958 г. се обединиха и в продължение на два месеца работиха като едно.

Имаше недоволства и сред някои бойчани. Те не искаха да възприемат предложението на ОК на БКП да се обединят с ТКЗС — Копривец. Настояваха да се присъединят към стопанствата във Върбовка и Камен, Горнооряховско. Но и тук разногласията бяха бързо преодолен и кооперативите в Бойка и Копривец се сляха в едно.

Два месеца по-късно възникна нова идея — стопанствата от четирите села да се обединят. Тя беше възприета еднородно от всички. Създаден бе мощен кооператив, обединяващ 7268 кооператори и притежаващ 63 040 дка обработваема земя и основни средства за 1 342 254 лв. За председател на стопанството беше избран Кольо Алексиев Ленов, дотогава секретар на ОК на БКП в Бяла. За заместник-председатели бяха издигнати Димитър Кючуков — отговарящ за производството и Стоян Иванов — отговарящ за животновъдството. Длъжността главен агроном зае Георги Драганов, а главен счетоводител — Петър Георгиев. Ръководството на общинския партнен комитет псе Петър Цанев.

Основната задача на ръководството бе така да организира работата, че с по-бързи темпове да се развие производствената мощ на кооператива. За целта се увеличиха отчисленията за натрупване, разшириха се капиталните вложения. Пристъпи се и към организиране на производството на научни начала. Още през 1960 г. се изготви и прие план за вътрешностопанска концентрация и специализация на производството. В Бистренци и Бойка ударението бе поставено върху лозарството и зърнопроизводството. В Копривец и Дряновец, освен зърнопроизводство и лозарство, бе застъпено в по-широки размери и зеленчукопроизводството.

Безспорен успех за кооператива през периода след обединяването е окрупняването на животновъдството. И тук, като обсъждаха кои ферми къде да бъдат, управителният съвет и общинският комитет на БКП се ръководеха не от местните интереси на отделните села, а от интересите на ця-

лото стопанство. И въпросът, коя ферма къде да бъде, се решаваше съобразно конкретните условия.

В стопанството са застъпени говедовъдството, птицевъдството и овцевъдството. Свиневъдството беше преустановено през 1963 година. Птицеферми има и в четирите села. Този отрасъл носи добри доходи на стопанството, което се дължи на добрата работа на птицевъдите. След обединяването те успяха да увеличат средната носливост на кокошка от 76 яйца през 1959 г. на 199 през 1966 г.

Овцевъдството също е оставено и в четирите села, с оглед да могат да се оползотворяват грубите и отпадъчните фуражи, както и ограничените по размер пасища. Все още то не може да се похвали с високи успехи. Макар, че броят на овцете беше намален от 6944 през 1961 г. на 4732 през 1966 г., което доведе до увеличаване процента на породистите животни, продуктивността все още е незадоволителна. През 1959 г. е получено по 2,6 кг вълна и 37 л мляко средно от овца, а през 1966 г. — по 3,4 кг вълна и по 45 л мляко.

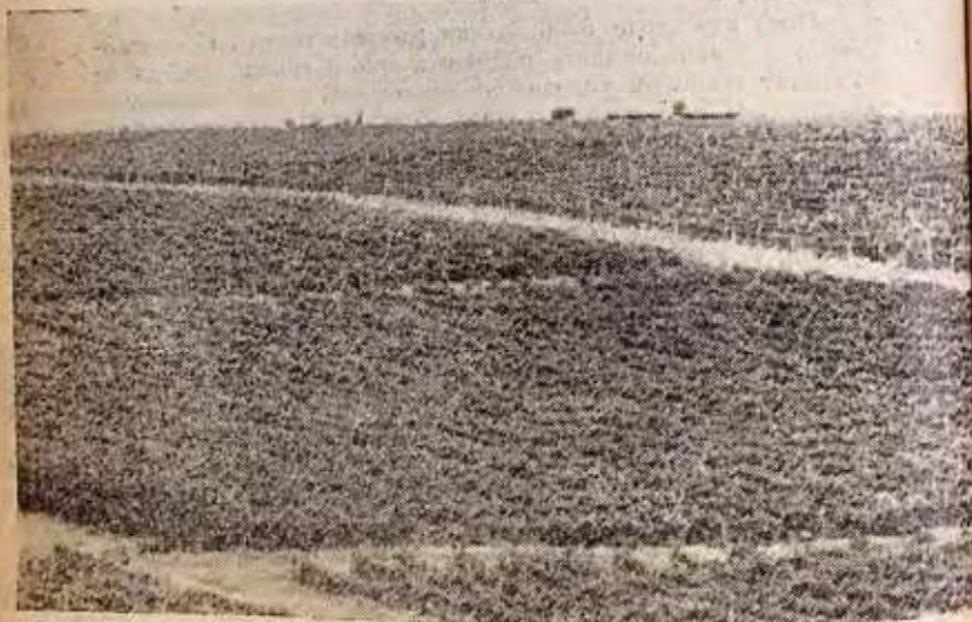
Броят на говедата също беше намален от 1380 през 1961 г. на 1174 през 1966 г. Но кравите се увеличиха от 436 на 471. Те се отглеждат в Дряновец и Копривец. Това, че не са на едно място не е недостатък. При сегашните условия на стопанството това е най-правилно. Не е грешно и това, че телегуояването е съсредоточено в Бистренци и Бойка. Така се уплътнява свободната работна ръка и се оползотворяват фуражите.

През изтеклите 5—6 години ръководството на стопанството и животновъдите положиха много грижи, за да се създадат по-добри условия за отглеждането на кравите и телетата. И вече има резултати. През 1959 г. средният млеконадой от крава беше 2101 л., а през 1966 г. нарасна на 2739 л. Това са цифри, които говорят не само какво е достигнато, но и каква огромна работа са извършили кооператорите за развитието на този отрасъл. Никой не си прави илюзия, че постигнатото е предел. Напротив, и ръководството, и животновъдите виждат, че в това отношение други стопанства са много по-напред, и стремежът им е да ги достигнат в скоро време.

Макар загубата от животновъдството от година на година да намалява, то все още е губещ отрасъл, или, както казват счетоводните работници, е на червено. Ръководството на стопанството счита, че главната причина за това е недостатъчната осигуреност на животните с фураж (по коли-

Кооператорки от Копривец връзват лозите

Изглед на част от лозята в Бистренци

Лозите са отрупани с едри гроздове

И тази година ябълките родиха изобилен плод

Кооператорки от Копривец берат черши

Механизаторите редовно зръсват овощната градина

чество и по качество), което води до понижаване на тяхната продуктивност и оттам до висока себестойност на продукцията. Обмисляйки този въпрос, управителният съвет насочи усилията не само към увеличаване производството на фуражи, но и към повишаване на тяхното качество, т. е. фуражът, който се осигурява на фермите, не само да е достатъчен по количество, но и със своите хранителни свойства да е най-подходящ за различните видове животни. Освен това наредени са мерки за отстраняването на някои слабости при подготовката и изхранването на фуражите, с цел най-рационално да се оползотворяват, за намаляване яловостта и смъртността на животните, както и за подобряване породния състав на стадата.

През годините след обединяването кооперативът успя значително да увеличи и обогати своята техническа въоръженост. Той не само изкупи цялата техника от МТС, но и ежегодно доставяше голям брой нови селскостопански машини. Сега стопанството разполага със 100 трактора, приведени към 15 конски сили, с 11 зърнокомбайна, 5 силажкомбайна, 4 царевични комбайна, 5 сламопреси-подбирачи, 6 тракторни сенокосачки, 17 дизелови моторчета, 14 пръскачки, 3 тороразпръскачки и пр.

Постигнат е забележителен успех и в механизирването на транспорта. Сега стопанството има 19 камиона, 27 ремаркета, 1 лека товарна кола, 3 леки коли и един рейс.

Наред със снабдяването на стопанството с най-различна съвременна техника вниманието на ръководството постоянно е било насочено и към рационалното ѝ използване. Резултатите в това отношение се виждат от следната таблица:

Използуване на техниката в ТКЗС — Копривец

Табл. 7

Показатели	1958 г.	1964 г.	1966 г.
Изработени дека мека оран	137 724	472 911	560 692
Декари мека оран на един условен трактор	--	6390	5606
Годишна използваемост на един трактор — в дни	--	--	144
Изработени тонкилометри от автотранспорта	--	1 903 626	1 567 714
Тонкилометри на 1 камион	--	105 757	83 564
Годишна използваемост на един камион — в дни	--	261	263

Увеличаването на техниката и по-пълното ѝ използване даде възможност да се въведе комплексна механизация при отглеждането на редица култури. Машините отмениха хората от редица тежки процеси. Преди години една от най-трудните и поглъщащи много труд кампании беше жътвата и събирането на сламата. Наближеше ли тази кампания, ръководството правеше най-подробни планове, вдигаше на крак и мало, и голямо, притичваха се на помощ и служителите, и ученици. А сега кооператорите кажи-речи не усещат кога идва жътвата и кога си отива. Защото имат в ръцете си високопроизводителна техника. Скоро с помощта на машините ще бъде преодоляно и сегашното голямо напрежение в копанта.

Разширяването на механизацията дава възможност на кооператорите да съсредоточат повече усилията си към трайните насаждения и техническите култури. През последните години стопанството значително разшири площта на лозята, овощните насаждения, ягодовите и малиновите градини. Докато през 1960 г. трайните насаждения заемаха около 8 на сто от основните средства, сега те заемат над 16,6 на сто. Сега усилията на кооператорите, работещи в тези отрасли, са насочени да подобрят състоянието на насажденията, да повишат средните добиви, за да могат по-скоро да достигнат челните лозарски стопанства в окръга, които много са ги изпреварили.

През периода след обединяването значително се увеличи и общата продукция от страничните и спомагателните предприятия на стопанството. Сега тя заема 23 на сто от общата продукция на ТКЗС, като от 680 хиляди лева през 1960 г. нарасна на 1497 хиляди лева през 1966 година. Най-голям е относителният дял на продукцията, постъпваща от консервната фабрика. Това предприятие осигурява една шеста от стоковата продукция на стопанството, като 90 на сто от асортиментите му намират пласмент на външния пазар. През 1966 г. консервната фабрика осигури на ТКЗС 150 000 лева печалба.

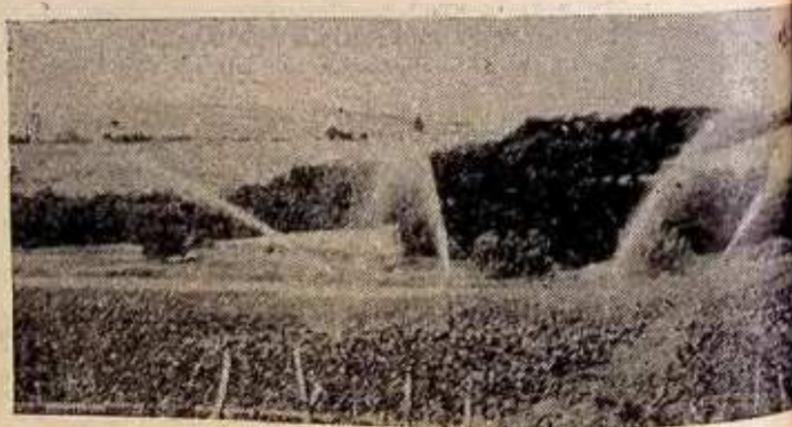
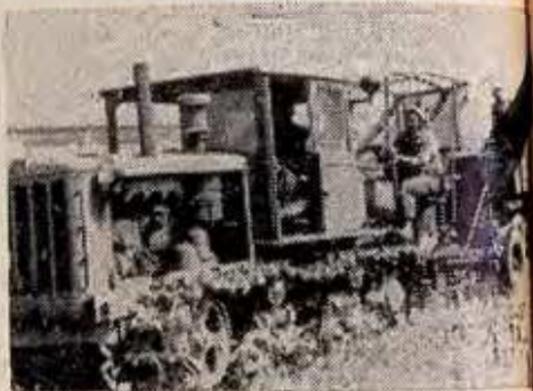
Керамичното предприятие в с. Бистренци заема малък относителен дял от общата продукция на стопанството, защото работи със стара техника. След като се реконструира, което ще бъде осъществено в недалечно бъдеще, то ще увеличи производството на 15 милиона тухли и 3 милиона цигли годишно и ще носи по-големи доходи на стопанството.

Пръскане на
царевица с хер
бициди

Прибиране на
царевица със
силажомбайн

Напояване с
дъждовална ин
сталация

Трактористи от РТС —
Русе терасират местността,
на която ще бъде засадена
300 дка орехова градина

Главният майстор Паруш
Николов дава указания на
тракториста К. Иванов

Началникът на работилни
цата Нестор Димитров по-
лага много грижи за обуче-
нието на младите кадри

За крупните успехи на кооператива след благотворния поевей на Априлския пленум на ЦК на БКП и след уедряването му може да се говори много. Но е трудно за всичко да се разкаже. Все пак нужно е да се подчертае, че няма отрасъл, в който през тези години кооператорите да не са направили значителна крачка напред. Това се потвърждава и от данните за нарастването на продукцията, която стопанството предава на държавата.

Продадена продукция на държавните изкупвателни организации (в тонове)

Табл. 2

Показатели	1958	1960	1962	1964	1965	1966
Пшеница	637	1364	1017	1156	1772	2648
Царевица	77	699	166	56	—	1966
Фасул	54	213	36	78	27	196
Слънчоглед	287	331	548	528	553	950
Захарно цвекло	3254	4579	2783	6636	3827	6108
Тютюн	54	—	50	56	15	25
Домати	1913	2621	2534	176	935	1197
Зел. фасул	14	5	2	4	—	48
Ябълки	—	2	5	1	8	85
Сливи	—	8	3	—	—	119
Грозде	416	374	1631	451	1509	1648
Ягоди	72	168	36	—	9	6
Мляко	369	885	819	1022	1116	1203
Месо всички	105	395	414	317	424	330
Яйца (хил. бр.)	183	998	1286	1951	2436	2295

Цифри. Много често ние сме склонни да ги отминаваме. Или ако спрем поглед на тях, виждаме само тонове — мляко, месо, грозде, пшеница, царевица, слънчоглед. . . А всяка от тези цифри е един подвиг. Зад всяка от тези цифри са останали следите на много тревоги, на много безсънни нощи. Зад всяка от тях стоят хората — със своите неспокойни търсещи мисли, с мечтите си, със своя не винаги лек труд, за да превърнат в реалност това, което виждат в мечтите.

ИНТЕНЗИФИКАЦИЯТА — ГЛАВНА НАСОКА НА РАЗВИТИЕ

„Интензификацията е основно направление в развитието на селското стопанство. Такова направление е продикувано както от нашите природни и икономически условия, така и от необходимостта широко да се внедрява техническият прогрес във всички отрасли на икономиката“.

Т. ЖИВКОВ

Дълго време преди обединяването селскостопанското производство в четирите кооперативни стопанства имаше екстензивен характер. Произвеждаше се главно пшеница и царевица. Техническите култури бяха рядкост. Лозарството и овощарството правеха своите първи и несигурни стъпки. Очевидно бе, че при този екстензивен път на развитие селското стопанство не може да осигури прехраната на населението, да задоволи нуждите на държавата от селскостопански суровини, да осигури високи доходи и заможен живот на кооператорите. Затова съвсем естествено бе поставен въпросът след уедряването по кой път да върви по-нататък стопанството. И ръководството правилно възприе пътя на интензификацията.

Много средства и често пъти непосилен труд бяха необходими, за да се претворят в реалност замислените мероприятия. Неустойчивите се огъваха пред трудностите, неверниците не изпуснаха случай да кажат, че такива големи работи не са по силите на стопанството. А прикритите врагове тровеха душите на кооператорите с най-различни слухове.

— Защо ни са тези лозя? Кому са нужни толкова много зеленчуци? За какво ни са тези напоителни съоръжения? — приказваха някои.

— Строи се толкова много, а на кооператорите се дават малко пари — пригласяха други.

Но вярата на бошинството кооператори в новата линия на развитие с всяка измината година укрепваше. Гласовете на неверниците и различните слухове започнаха все по-ряд-

Трактористът Димитър
Тодоров оре дълбоко овош-
ната градџна

Едри и вкусни са бистрен
ските дини

Богатч плодове дава зе-
мята край Лома

В Консервната фабрика на сто-
ланството

Сладки и ароматни са ягодите на ТКЗС в Копривец

ко да се чуват, докато съвсем затихнаха. Те бяха опровергани от живота, от успехите на стопанството, които непрекъснато нарастваха. За шест-седем години уедреният кооператив се превърна от екстензивно в интензивно стопанство със здрава материално-техническа и производствена база, със значителни основни средства за производство, с модерна напоятелна система, с големи промишлени лозя, ягоди и пасаждения и овощни градини, с развито животновъдство и пр.

Както е известно, интензификацията на селското стопанство се извършва по пътя на механизацията, химизацията, електрификацията, хидромелноративното строителство и специализацията и концентрацията на производството. С други думи тя е комплекс от мероприятия за усъвършенствуване техническата и икономическата база на стопанството. Всяко едно от тези мероприятия може да играе по-голяма или по-малка роля в осъществяването на интензификацията. Това зависи от условията на отделното стопанство и от етапа на неговото развитие. Необходимо е правилно и точно да се определи кое е главното направление на интензификацията за всеки етап от развитието на стопанството. С това основно изискване ръководството на ТКЗС — Копривец винаги се е съобразявало. В основни линии то правилно се е ориентирвало и е давало верни насоки.

Но да дадем думата на цифрите, които, макар и понякога скучни, са доста красноречиви и убедителни.

Главно условие и важен показател — макар и косвен — за развитието и укрепването на стопанството и за повишаване равнището на неговата интензификация е нарастването на основните средства за производство. (Табл. 3)

От таблицата се вижда, че основните средства на стопанството за периода 1958—1966 година са нарасли от 1 342 254 лв. на 4 498 333 лв. или над три пъти. Основните средства на един декар земя — главен показател за равнището на интензификацията на производството — са нарасли от 21,3 лв. през 1958 г. на 73,3 лв. през 1966 г. Бързо нарастват основните средства и на един постоянно зает в производството кооператор — от 186,4 през 1958 г. на 729 лв. в края на 1966 година — или около четири пъти. Това е показател за бързото повишаване въоръжеността на труда,

Състав и структура на основните средства и въоръжеността на труда

Табл. 3

Показатели	1958		1960		1966	
	лв.	%	лв.	%	лв.	%
Работни животни	134 949	10	212 131	8	109 669	—
Продуктивни животни	150 189	12	290 719	10,6	357 021	8
Сел. стоп. машини и оръдия	116 077	8,6	98 987	4	692 687	15
Машини, двигатели в стр. спом. предпр.	21 919	1,6	15 914	0,64	59 613	1,3
Инвентар за обзавеждане	106 352	8	100 128	4,1	249 396	5,5
Транспортни средства	242 838	18	342 501	12,7	355 185	7,9
Постройки, съоръжения и мелiorации	486 557	37,2	1 202 315	46	1 932 104	42,9
Трайни насаждения	63 283	4,6	238 655	8,2	742 658	16,8

главно условие за непрекъснато повишаване и на неговата производителност.

Наред с това са постигнати благоприятни изменения и в структурата на основните средства, които също говорят за бързо повишаване равнището на интензификацията на производството. За отбелязване е, че особено бързо, както абсолютно, така и относително, е нараствала активната част на основните средства — селскостопанските машини и оръдия, транспортните средства и трайните насаждения. Делът на селскостопанските машини и оръдия от стойността на всички основни средства за производство е нараснал от 4 на сто през 1960 г. на 15,4 на сто през 1966 г. През първите години след обединяването се наблюдава, че делът на машините и оръдията, както и на инвентара за обзавеждане и на транспортните средства намалява. Това се обяснява с

Птицевъдките В-
ра Савова и Стоя-
нка Цанкова от с.
Бойка

Величка Димитро-
ва и Кера Петкова
от с. Дряновец сред
гледаните от тях пи-
лета

Величка Желева,
бригадирка на кра-
вефермата

Механизирано до-
сне в кравефермата

Кравите на паша

по-бързия темп на увеличаване през този период на постройките, съоръженията, мелiorациите и на трайните насаждения.

Интензификацията на стопанството върви както по пътя на увеличаване и структурно подобряване на основните средства за производство, така и по пътя на непрекъснатото увеличаване на оборотните средства за производство — торове, препарати за борба с болестите и неприятелите по растенията и животните, хербициди и др. Изразходваните торове на един декар обработваема земя са се увеличили от 12 кг за 1960 г. на 34,8 кг през 1966 г.

В резултат на интензификацията материалните разходи на 1000 дка са се увеличили от 23 745 лв. през 1960 г. на 44 859 лв. през 1966 г. или 88,8 на сто. При равни други условия от това може да се очаква същото увеличаване и на материалните разходи на 100 лв. обща продукция. Но поради значителното повишаване на добивите от културите и продуктивността на животните материалните разходи на 100 лв. обща продукция за същите години се увеличават от 40,5 лв. на 44 лв., или само с 8,6 на сто.

Равнището на интензификацията е повишено не само по пътя на увеличаването на материалните разходи на единица площ, но и чрез увеличаване на разходите за труд. Тези разходи нарастват от 25 205 лв. на 1000 дка през 1960 г. на 32 004 лв. през 1966 г. Разходите на труд на 100 лв. продукция обаче се намаляват от 44,47 лв. през 1960 г. на 32,88 лв. през 1966 г. От данните на материалните и трудовите разходи обаче не бива да се прави прибързано заключение, че е допуснато разхищение на труд и материали, че продукцията е поскъпена и доходите на стопанството са намалени. Това наистина би станало, ако общата продукция не нарастваше по-бързо, отколкото разходите за нейното производство. Отчетните данни показват, че от 58 272 лв. на 1000 дка през 1960 г. тя е нараснала на 97 319 лв. през 1966 г. или с 66 на сто. А направените за нея разходи са се увеличили от 48 346 лв. на 1000 дка на 76 125 лв., или с около 37 на сто. Все пак трябва да се каже, че възможностите за намаляване на производствените разходи далеч не са използвани.

На какво се дължи увеличаването на общата продукция на единица площ?

Преди всичко то е резултат на интензификацията на стопанството по пътя на разширяване материално-техническата база на производството и на неговата по-пълна меха-

низация, на изградените мелiorативни съоръжения, на подобрената структура на отраслите и на повишената култура на земеделие, на специализацията и концентрацията на производството. Всичко това е създавало условия за решително подобряване грижите за растенията и животните и в крайна сметка за получаване на по-високи добиви и по-висока продуктивност от животните.

Добивът на пшеницата например се е увеличил от 170 кг през 1958 г. на 260 кг през 1966 г., на ечемика — от 209 кг на 280 кг, на царевичата — от 202 на 541 кг, на захарното цвекло — от 1869 на 3624 кг и т. н. Същата тенденция на непрекъснато увеличаване се вижда и от данните за продуктивността на животните.

Разходите на човекодни за 100 лв. продукция са намалени от 16 през 1958 г. на 9,05 през 1966 г., а разходите на труд са намалени от 44,47 лв. през 1960 г. на 32,88 лв. през 1966 г. Това показва, че с интензификацията на производството се влагат повече труд и средства на единица площ, но разходът на жив труд на единица продукция се намалява — в случая с 56 на сто, което говори за значително повишаване на производителността на труда и ефективността на производството. Показател за нарастването производителността на труда е и произведената обща продукция на един участвувал в производството кооператор, която нараства от 929 лв. през 1958 г. на 2365 лв. през 1966 г. Чистата продукция на един кооператор е увеличена от 584 на 1292 лв. през 1966 г.

Необходимо е да се изтъкне и това, че нарастването на производителността на труда изпреварва нарастването на фонда за неговото заплащане, което е от особено значение за бързото развитие на икономиката на стопанството, сега и в перспектива.

Представата за интензификацията на селскостопанското производство в ТКЗС — Копривец няма да бъде пълна, ако не се покаже и нейната ефективност по отношение на доходите както на стопанството, така и на кооператорите. За нея може да се съди по показателите обща и чиста продукция, чист доход и възнаграждение на труда. Данните по тези показатели говорят за значително нарастване на ефективността на производството. (Табл. 4)

Кооператорката Никола
Костадинова бере домати за
износ

Кооператори от село Дря-
новец поливат домати

Бригадирът на зеленчуко-
вата градина в Копривен
Костадин Христов и звено-
водът Иван Стефанов в
опитното поле по зеленчуко-
производство

Механизирано пръскане
на домати

Показатели за икономическите резултати от производството

Табл. 4

Показател	1958	1960	1965	1966
Обща продукция	2 321 921	3 512 914	4 856 949	5 936 466
Чиста продукция	1 460 492	2 088 169	2 458 163	3 244 908
Чист доход	633 209	525 461	795 903	1 292 621
Изработени човекодни на 1 пост. зает в производството	140	160	220	223
Възнаграждение на 1 постоянно зает в производството	330	550	710	820
Възнаграждение на 1 човекоден	1,64	2,57	3,16	3,68
Възнаграждение на глава от населението	117	215	283	250
Средства за разпределение	827 283	1 535 906	1 736 546	2 061 780
Основни фондове	1 761 104	2 301 350	4 120 510	4 493 333

От таблицата се вижда, че през изтеклите осем години общата продукция се е увеличила над два и половина пъти. Това макар и да е показател за повишаване ефективността на производството, е само косвен показател за резултата от интензификацията. Но данните показват, че наред с това и чистата продукция е нараснала почти с толкова. Това говори ясно, че бързо е нараствала и онази част от общата продукция, която се разпределя за заплащане на труда, за фондовете на стопанството, а под формата на чист доход — за държавата и за цялото общество.

Възнаграждението на човекоден е увеличено от 1,64 лв. през 1958 г. на 3,68 лв. през 1966 г. Отчетът показва една постоянна тенденция за увеличаване възнаграждението на труда. Тази тенденция се вижда ясно и от данните за възнаграждението на един постоянно зает в производството кооператор и на глава от населението, които нарастват от 330 лв. през 1958 г. на 820 лв. през 1966 г. (на един кооператор) и от 117 лв. на 250 лв. (на глава от населението).

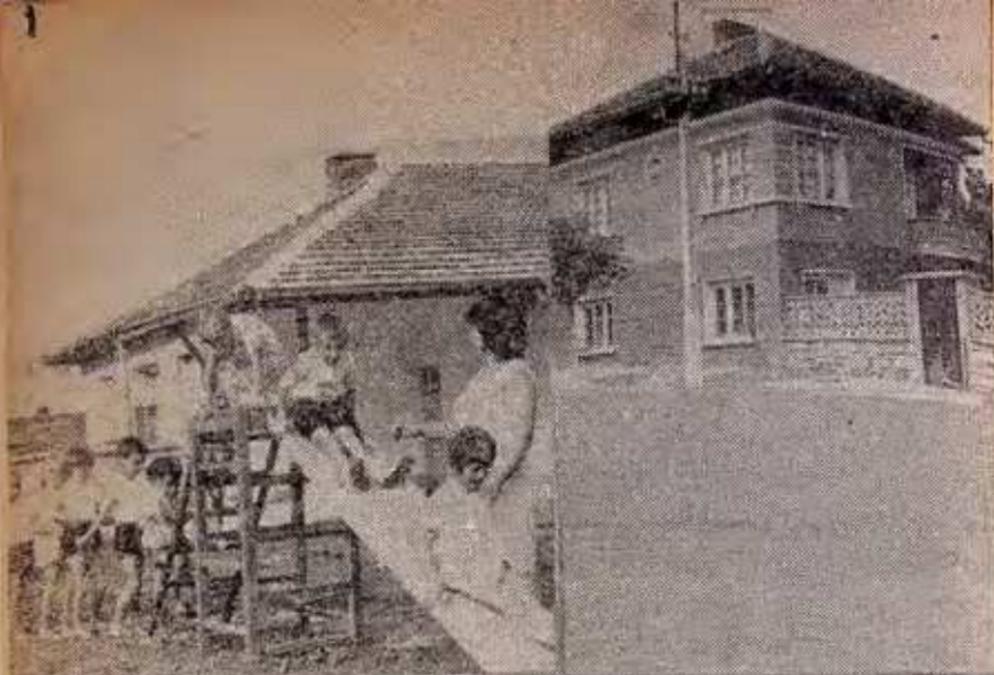
ОБНОВЕНИ СЕЛА

Младите жители на селата край шосею Бяла — Попово, което и преди беше оживено, едва ли знаят, че основната теглителна сила на село бяха воловете и дръгливите кравици. Къщите бяха кирпичени и само тук-таме можеше да се види измазан двуетажен дом. В близост до мегданите се издигаха черкви с кубета и, разбира се, училища, но паянтови, тесни и нехигиенични. Жителите, повечето малоимотни и кръгли бедняци, водеха несигурен живот. Запролетеше ли се, жените осъмваха и замръкваха на чорбаджийските ниви, а мъжете поемаха пътищата към градовете и мините, за да изкарат пари за парче хляб. Мнозина се ценяха чираци и аргатуваха на богатшите от Гергьовден до Димитровден за един шаечен костюм.

В селските къщи цареше немотия! Дори и пшеницата, която най-много се отглеждаше, не достигаше. Хората ядяха царевичен и ръжен хляб. Свиня можеше да си заколят само богатите и средняците. В бедните домакинства захар на бучки виждаха само веднаж в годината — по коледните празници.

Това не беше чак толкова отдавна — преди 23 години. Ала не е и малко. Детето, което се е родило преди 23 години, днес е вече мъж. Тополите, засадени край селата, високо издигат върхове над къщите. Селата Копривец, Дряновец, Бойка и Бистренци измениха своя облик.

Пътят, който ги свързва, е вече асфалтиран. По него минават автобуси, камиони, леки коли. Чувствително намаляха някогашните кални и калдаръмени улици. След 9 септември 1944 г. и особено след като беше приет Законът за самооблагането, в района на общината бяха шосирани 94 500 квадратни метра и асфалтирани 41 500 квадратни метра улици и площи. Преди тротоари и канализация нямаше, а сега те се изчисляват съответно на 20 500 квадратни метра и 38 километра. Само през последните 4—5 години в строителството са изразходвани над един милион лева средства и труд от самооблагането.

Забавни и
приятни са иг-
рите в детските
градини

Новата къща
на Н. Михалев
от с. Копривец

Здравният
дом в Копри-
вец

Читалищният
дом в Копривец

Едни от сто-
тиците нови къ-
щи в Копривец

Читалищният
дом в Бойка

Читалището в
Бистренци

Главната ули-
ца на село Ко-
привец

Образцов дом
в Дряновец

Преди 16—17 години първият стопански съвет на ТКЗС в Копривец се събираше в дюкяна на Кольо Начев, защото нямаше по-подходящо помещение. Погледнете сега! Само за няколко години в центъра на село Копривец израснаха новите домове — читалищен, здравен и търговски, а по-встрани — сградата на детските ясли. Сега тук се строи пощенска сграда. В центъра на Бойка извисяват снага търговският и читалищният домове. Завършена е вече и битовата сграда, в която ще се помещават и второто общежитие, и пощенската станция. Дрянвячани се радват на нов търговски дом и фурна, бистренчани — на ново читалище. В скоро време в Бистренци ще бъде завършена сградата за битово обслужване на населението.

Някога селяните се завръщаха от нивите капнали от умора. Идваха мълчаливи и намръщени, защото в къщи ги очакваше гладната им челяд. Ако е останала в котлето чорбичка от сутринта, хапваха надвнатри и лягаха на рогозката, че на заранта пак трябваше да стават рано. Тогавя никой не мислеше за учение, защото и пари нямаше. Сега е друго. Машините облекчиха труда, хората се връщат от кооперативните ниви и градини с камiooni и ремаркета, с пени и шеги. Те и децата си изучиха, и за културни развлечения имат време. Народната власт им създаде всичко, което из основни промени живота на селянина. И възрастният, и младежът от Бойка могат да отидат в читалищния дом, където има салон с 400 места, сцена, гримьорна, танцувален салон, клубове, библиотека, читалия. Салонът на читалищния дом в Копривец е с 450 места. Във всяко село се прожектират български, съветски и други филми. Разцъфтява художествената самодейност. Благоприятни условия за изява намери дългогодишният театрален колектив в Копривец. Сега тук действуват още танцов и хоров колективи, а също и битовият оркестър, които мерят сили на районните прегледи. В Дряновец с особено добри традиции е хоровият състав. Наред с него успешно действува и театралният колектив. Особено дейни са пионерските състави, които не пропускат случая успешно да се представят пред своите родители. И в четирите села има библиотеки, които са отворени непрекъснато. Само в Копривец има 5400 тома наша и чужда литература, която се ползува от възрастни, пионери и комсомолци.

До неогдавна търговията беше монопол на селските бакали и кръчмари, които имаха само един стремеж — колкото се може по-бързо да забогатеят. И успяваха, защото

изнудваха бедния народ. Кредитните кооперации, някои от които съществуваха много отдавна, разполагаха само с по един магазин. За най-дребните неща селяните бяха принудени да отиват в Бяла и на пазарите в Копривец и Камен; Великотърновско.

Може ли да се сравнява миналото с настоящето? Я погледнете! Само в Копривец са открити образцов ресторант и магазини за хранителни стоки, текстил и конфекция, в Дряновец — сладкарница и магазини за хранителни стоки, железария, текстил, конфекция и т. н.

Елате в Бойка привечер, когато хората се завръщат от полето! Мъже и жени, обгорели от слънцето, но весели и доволни, на групи се отбиват в сладкарницата, за да се почерпят със студена бира или лимонада, други вземат по няколко бутилки и за в къщи. Сега е време да се снабдят с кисело мляко в бурканчета, производство на мандрата в Копривец. Изведнаж оживяват и двата магазина.

— Какво ще ни предложиш за утре — пита от вратата възрастна селянка.

— Кой каквото желае — с усмивка отговаря продавачът Стойчо от магазина за хранителни стоки. — И от маслините имам още, сирене колкото щеш, а и салам имам. Току-що го донесоха.

Есента настъпва. Ще дойде и зимата. Добрите стопани отсега започват да мислят какви нови премени да си купят. Затова едни се отправят към платовете, други — към плетивата, а трети — към конфекцията.

Много са още придобивките, на които днес се радват и стари, и млади. Още в първите години след Девети септември 1944 г. селата бяха водоснабдени, електрифицирани и радиофицирани.

Немалко направи народната власт и за здравеопазването на трудещите се селяни. Преди в общинската здравна служба в Копривец имаше само един лекар, а сега тук са обзаведени лекарски и зъболекарски кабинети, родилен дом и аптека. В съставните села действуват фелдшерски пунктове.

Преобразена бе местността „Боаза“, която се намира на 3 км от село Бойка. Кооперативното стопанство изгради сграда, язовир и плувеи басейн. През 1962 г. тук летуваха старите кооператори и кооператорки от обединеното стопанство. От следващата година редовни обитатели на „Боаза“

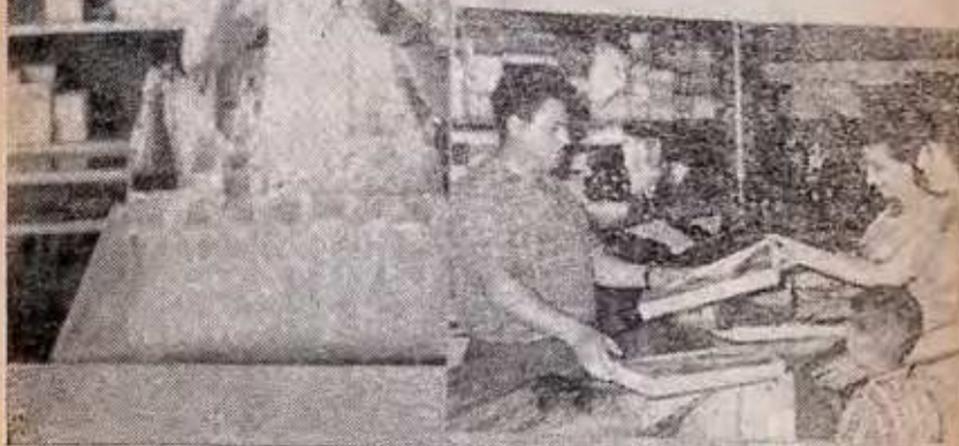

В сладкарницата
в Дряновец

В магазина на са-
мообслужване.

В дряновския ма-
газин за хранителни
стоки.

В новия ре-
сторант в с. Ко-
привец

Търговският
дом в Дряно-
вец

Манифактур-
ният магазин в
Дряновец

В текстилния
магазин в Ко-
привец

са децата от района на общината. В лагера на кооператива летуваат на четири смени по 50 пионери.

През 1962/63 г. окръжният народен съвет построи сграда, в която намират подслон на смяна по 100—120 деца от окръга. Тук има много хубава вода. Помещенията са електрифицирани и радиофицирани. Че и телевизор има. С една дума създадена е истинска курортна обстановка. През празничните дни на отдик и почивка идват работници и служители от Русе, Търговище и Попово, а също и младежите и възрастните от Бойка и другите съставни села на кооперативното стопанство.

Новото в селата Копривец, Дряновец, Бойка и Бистренци трябва да се види, за да се почувствува. Ако има нещо, което най-много пленява, това са новите къщи. През последните години и особено след като кооперативът укрепна и започна да осигурява все по-високо заплащане на своите членове, в Копривец бяха изградени 680 нови къщи, в Дряновец — 396, в Бойка — 324 и в Бистренци — 307.

Електричеството и радиото широко навлязоха в бита на селяните. В района на общината са електрифицирани 1861 и радиофицирани 1256 селски домове. 727 са водоснабдени.

А колко много се е подобрила вътрешната уредба на тези домове! В новите къщи, повечето от които са двуетажни, отдавна вече са навлезли всички културни потребности: мебели, кухненски пособия и пр. Ето какво са закупили хората от магазините на потребителната кооперация:

	Години			
	1964	1965	1966	1967 (6 месеца)
Мебели (в хил. лв.)	28	33	39	30
Радиоапарати (бр.)	32	49	70	31
Телевизори (бр.)	—	9	75	43
Мотоциклети (бр.)	9	17	28	4
Мотопеди (бр.)	18	22	29	12
Перални (бр.)	32	48	67	40
Хладилници (бр.)	3	10	17	7

В много от къщите са направени и домашни бани. Сега в района на общината има 319 бани. Такава е линията — всеки дом да има своя баня, човек да може да се освежи и да си легне на чиста постеля.

Дойде ред и на леките коли Москвич, Запорожец и Трабант, чиито брой непрекъснато расте. В Копривец не други, а механиците Петър Петров, Минчо Николов и Нестор Димитров, механизаторите Андрей Иванов, Николай Михалев и Христо Дянков, и други, които произхождат от бедни семейства, имат свои леки коли.

Колко много се е увеличила покупателната способност на кооператорите от четирите села, личи и от стокооборота на потребителната кооперация:

Години	Търговия на дребно лв.	Общ. хранене лв.
1964	1 032 113	340 000
1965	1 012 803	372 730
1966	1 040 272	352 242
I шестм. 1967	592 897	200 246

Да прибавим към това и влоговете на кооператорите, които ще бъдат изразходвани не за друго, а за построяване на нови къщи, за обзавеждане и поддържане на учащите се, за закупуване на леки коли, телевизори и пр. Днес всички, които своевременно влязоха в стопанството, разполагат с неограничени възможности да подобряват своя живот. Но има и такива, които са пропуснали част от тези възможности, за което искрено съжаляват.

— Искахме да надвием кооператива и не влязохме с първите — каза Йордана Иванова от Бистренци. — Сега и пенсията ми щеше да бъде по-голяма!

Големите постижения, които завоюваха кооператорите от Копривец, Дряновец, Бойка и Бистренци, им дават право с вдигнати чела да посрещнат 23-годишнината на Празника на свободата, който им откри пътя към новия честит живот. 50-годишнината на Великия октомври и 20-годишния юбилей на своето кооперативно стопанство.

Хижата на стопанството в
местността „Боаза“

Колективно четене на книга в
лагера

Приятно е къпането в басейна

В столовата

Проверка!

КЪМ НОВИ ВИСОТИ

От оня паметен ден, в който групата смели и ентузиазирани стопани от с. Дряновец поставиха началото на кооперативното стопанство, изминаха двадесет години. Двадесет победни години! Те бяха изпълнени с много тревоги и радости, с безброй трудности и колебания. Но пионерите на кооперативния строй и всички по-нови кооператори, свързали сърцата си с новото дело, работеха с революционен жар, преодолявайки твърдо всички несгоди. И кооперативът възмъжа, укрепна организационно и икономически. Членовете му натрупаха богат опит, закали се волята им да вървят смело и неотклонно по начертания път.

Постигнатите успехи показаха, че няма трудности, които да устоят на задружния колективен труд, че няма задачи, колкото и тежки да са те, които кооператорите не биха могли да изпълнят. Получените резултати говорят, че избраният път е верен път, че той води към икономически подем, към укрепване материално-техническата база на стопанството, към разширяване на производството, към непрекъснато издигане материалното и културното благосъстояние на кооператорите.

През този период на развитието много неща се промениха. Измени се обликът на стопанството — то стана интензивно, високопроизводително и рентабилно стоково стопанство. Промени се и видът на селата — те станаха нови и много похубави. А и хората са вече по-други. Повиши се тяхното благосъстояние и на тази основа се промениха битът и културата им. Хората вече имат ново отношение към колективния труд, милеят за стопанството и гледат да дадат по-голям принос за по-нататъшния му подем.

Завоюваната през двадесетлетния период здрава и висока икономическа позиция дава възможност на кооператорите от ТКЗС „Кина Василева“ добре да огледат и преценят изминатия път и смело и точно да определят бъдещите си полети. Те ясно разбират, че постигнатите успехи от стопанството — сравнително високата степен на интензифика-

ция и създадената в резултат на това солидна материално-техническа база — са една добра основа, от която могат да се шурмуват нови висоти. Тия богати възможности за един възходящ подем икономистите на стопанството са заложили в перспективата за петия петгодишен план. Направените разчети и приетите показатели сега може да изглеждат на някой като неосъществима мечта, но те са точно премислени и напълно осъществими.

През петата петилетка усилията на ръководството, на целия колектив на кооператива ще бъдат насочени към най-ефективното използване на създадената материално-техническа база. Наред с това ще продължат и усилията за до-развитието на тази база, като вниманието ще бъде насочено към качествени изменения на нейната структура. Това от своя страна ще окаже голямо влияние за повишаване ефективността на производството.

В плана се предвижда да се увеличат активните производствени фондове. Трайните насаждения ще се разширят с нови 3600 дка, за да станат общо 9867 дка. Ще бъдат засадени 1100 дка лозя предимно от сортовете Ркацител, Юнш-блан и Ризлинг. Овощните градини ще се увеличат с 2000 дка, от които около 500 дка кайсии, 700 дка облагороден орех, 200 дка праскови и др.

Значителни успехи се предвиждат да бъдат постигнати и в мелниоративното строителство. След като бъде завършена междukoоперативната напонтелна система „Баниска“, чиито канали ще обхванат 7500 дка площ на стопанството, общата поливна земя на кооператива ще достигне 15 500 дка или 26 на сто от обработваемата му земя. А има възможност и от напонтелната система „Бойка“ да се усвоят още около 2500 дка. Тогава 30 на сто от обработваемата площ на стопанството ще може да се напоява. Наред с това ще бъдат взети мерки да се повиши и културата на поливното земеделие, за да се получават от напояваните площи по-високи добиви.

През годините на петилетката се предвижда да бъде построена и 60 дка оранжерия — холандски тип. Тя ще допринесе не само да се уплътни голяма част от свободната работна ръка през зимните месеци, но и ще носи значителни доходи на стопанството. Крупно завоевание ще бъде и разширението и модернизирането на консервната фабрика, с оглед да произвежда над 4000 тона консерви. Общата продукция на предприятието в края на петилетката ще нарасне

от 600 хиляди на 1 800 000 лева и средната годишна печалба ще достигне 362 хиляди лева.

С цел да се увеличи ефективността на производството, ще бъдат направени и някои структурни изменения на културите. Към 1970 г. зърнените култури ще заемат около 47,5 на сто от обработваемата площ. Захарното цвекло ще се намали на 1200 дка, а слънчогледът — на 4600 дка. Предвижда се да бъдат увеличени площите на тревните, сочните и други фуражни култури, като само люцерната заеме 11,4 на сто от обработваемата площ. Общата площ на зеленчуковите култури ще се запази, но ще се измени вътрешната им структура. Предвижда се доматиите да се разширят на 1000 дка, с оглед да се задоволят нуждите на консервното предприятие.

Решителни стъпки ще бъдат направени и към повишаване културата на земеделието. Ще бъдат доставени нови първокласни селскостопански машини, с цел да се разшири комплексната механизация на различните култури. Основната обработка, торецето и грижите за културите ще се прилагат точно както изисква агрономическата наука. Все във връзка с това ще бъдат проведени и редица мероприятия за повишаване квалификацията на кооператорите.

Предвидени са мероприятия и за подобряване работата в областта на животновъдството. То трябва да се превърне в рентабилен отрасъл. За целта се предвижда да се увеличи броят на животните в основните ферми на стопанството. Кожките ще нараснат от 15 000 на 18 000, като ще бъде застъпено и угояването на бройлери. Предвижда се телетата за угояване да се предават на окръжното угонтелно стопанство. По такъв начин общият брой на говедата ще се намали от 1174 на 850, с което ще се увеличи относителният дял на кравите. Те ще заемат 59 на сто от всички говеда. След като бъде построен заплануваният нов модерен краварник, в който напълно ще бъдат механизирани доенето, почистването на тора и залагането на фуражите, производителността на труда ще се повиши с над 30 на сто. Предвидено е да се проведат и редица мероприятия с цел да се повиши продуктивността на животните. За целта ще се подобри структурата на фуражните култури, ще се засили и развълно-подобрителната работа. Всичко това ще допринесе до края на петилетката фермите да станат рентабилни.

Разширяването и укрепването на материално-техническата база на стопанството и осъществяването на предвидените

организационни и технически мероприятия ще допринесат значително да се увеличи селскостопанското производство. Общата продукция на стопанството ще нарасне от 5936 хиляди лева през 1966 г. на 8485 хиляди лева през 1970 г. Производителността на труда ще се повиши с 40 на сто, като всеки вложен в производството човекоден ще носи 14 лева обща продукция. Това от своя страна ще послужи като сигурна основа за по-нататъшно разширяване на производството и увеличаване на неговата ефективност, както и за непрекъснато подобряване на материалното и културното благосъстояние на кооператорите. Доходите на един работоспособен кооператор ще се увеличат от 890 лева на 1162 лева. А фондовете на стопанството ще нараснат 172 на сто.

До края на петата петилетка ТКЗС „Кина Василева“ ще направи нова решителна крачка по своя възходящ път. Производствената му база ще се разшири и модернизира, доходите му рязко ще се увеличат, по-богати ще станат и кооператорите.

А по-нататък? Бъдещето ще покаже. Икономистите на стопанството още не са започнали да обмислят следващия перспективен план. Но едно е ясно още отсега. Кооперативът, който носи светлото име на Кина Василева (Бойка), дала живота си за народната свобода, ще продължи да записва в своя летопис все нови и нови крупни победи!

Регионална библиотека
"Любен Каравелов" - Русе

900000003511

ПРОВЕРЕН - 2016

ДВАДЕСЕТ ПОБЕДНИ ГОДИНИ

Редактор: П. Савов

Корица: Ст. Ангелов

Техн. редактор: А. Стоянов

Коректор: А. Минчева

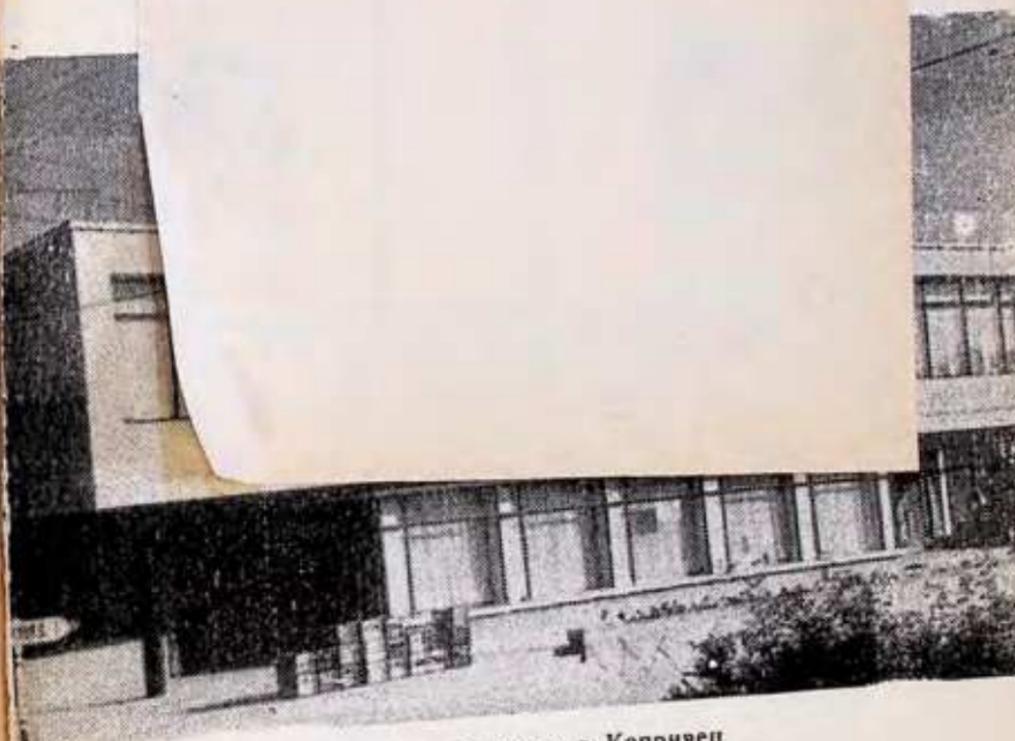
Издават общинският партиен комитет и управителният съвет на ТКЗ
„Кина Василева“ — с. Копривец, Русенско

Тираж 1500

1967 г.

ДИКП „Дунав“ — Русе

ПРОВЕРЕН - 2017

Търговската сграда в Копривец

ПРОВЕРЕН 2006г.

ПРОВЕРКА 1996

